

Från beslut till praktik

Barnkonventionen i kommunala verksamheter

Barnombudsmannen samlar regelbundet in uppgifter från myndigheter, landsting, regioner och kommuner för att bevaka deras arbete med barnkonventionen. Vi redovisar i denna rapport kommunernas svar i 2007 års enkätundersökning.

Undersökningen visar att många kommuner har goda förutsättningar att genomföra barnkonventionen. En av de stora utmaningarna är nu att omsätta beslut och skrivningar i styrdokument till praktik och handling. Det är först när barn och ungdomar märker skillnad som barnperspektivet verkligen har fått fäste.

www.bo.se

Från beslut till praktik

Barnkonventionen i kommunala verksamheter

ISBN 978-91-87448-58-4
ISSN 1652-0157

Barnombudsmannen

Postadress: Box 22106, 104 22 Stockholm

Besöksadress: Norr Mälärstrand 6

Telefon: 08-692 29 50

Fax: 08-654 62 77

E-post: bo@bo.se

Webbplats: www.bo.se

Fler exemplar kan beställas från:

Fritzes

ett Wolters Kluwer-företag

106 47 Stockholm Tel 08-690 91 90 Fax 08-690 91 91
order.fritzes@nj.se www.fritzes.se

Innehåll

Förord.....	5
Sammanfattning	7
Från ord till handling	7
Analysera mera	8
Inflytande	9
Kompetenshöjande insatser.....	9
Personella resurser viktiga för arbetet med barnkonventionen	10
Inledning.....	11
Framgångsfaktorer för ett barnperspektiv.....	12
Metod.....	13
Form och svarsfrekvens	13
Enkäter som mätverktyg	13
Ett systematiskt arbete med barnkonventionen.....	14
Beslut, styrning och uppföljning	14
Kommuner som inte fattat beslut om barnkonventionen.....	14
När fattades beslutet.....	15
Så styr kommunerna	16
Budget som styrinstrument.....	16
Särskild handlingsplan.....	17
Flest skrivningar om inflytande och barnets bästa	17
Uppföljning	18
Resurser, aktiviteter och samverkan med andra aktörer	18
Aktiviteter.....	19
Samverkan.....	19
Sammanfattande analys	20
Barnkonsekvensanalyser och inflytande	22
Barnkonsekvensanalyser i praktiken.....	22
Modeller för barnkonsekvensanalyser.....	23
Barnkonsekvensanalyser inom olika verksamhetsområden.....	24
Inflytande	25
Många metoder	26
Hur ser det egentligen ut?	27
Skillnad på pojkar och flickor.....	28
Inflytande inom olika verksamheter	28
Direktiv ger inte alltid inflytande	30
Sammanfattande analys	31
Kunskap, utbildning och stöd.....	32
Få genomför utbildning.....	32
Utbildning skapar aktivitet.....	33
Chefer har kunskap	33
Nästa steg.....	34
Sammanfattande analys	34
Bilaga – tabeller.....	36

Förord

Sveriges kommuner spelar en avgörande roll för hur barn och unga har det i sin vardag. Staten har det övergripande ansvaret och ska se till att FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) efterlevs och att dess principer införlivas i den nationella lagstiftningen. Men det är till stor del arbetet på regional och lokal nivå som avgör hur väl Sverige lever upp till barnkonventionen. Skola, fritidsaktiviteter, socialt stöd och bostadsplanering är bara några av de områden som kommunerna ansvarar för och som har stor påverkan på barns vardag. Det är dessutom på den kommunala nivån där det borde vara mest naturligt för barn och ungdomar att få göra sina röster hörda.

Barnombudsmannen har under flera år ställt frågor via enkäter till Sveriges kommuner om deras arbete med barnkonventionen. Syftet är och har varit att kartlägga kommunernas arbete med att genomföra barnkonventionen. Enkätundersökningarna har genomförts vartannat år sedan 1995.

Av enkätsvaren från undersökningen 2007 som presenteras i denna rapport framgår att de flesta kommuner har fattat något slags kommunövergripande beslut om att arbeta utifrån barnkonventionen. Många kommuner har dessutom skrivningar i sina styrdokument om hur barnkonventionen ska tillämpas och en del kommuner följer även upp arbetet. Detta är en positiv utveckling då beslut, styrdokument och uppföljning är viktiga förutsättningar för ett systematiskt arbete med att genomföra barnkonventionen. Dessutom visar enkätsvaren att en personell resurs i kommunen är en viktig faktor för att bedriva ett aktivt arbete.

Enkätresultatet visa också på att det finns mycket kvar att göra i kommunerna. Det finns verksamhetsområden där ett flertal kommuner kan utveckla sitt arbete med barnkonventionen. Resultatet antyder till exempel att en av de stora utmaningarna kommunerna står inför är att omsätta beslut och skrivningar i styrdokument till praktik och handling. Det är först när barn och ungdomar märker skillnad som barnperspektivet verkligen har fått fäste.

I enkäten valde vi att särskilt fördjupa oss i kommunernas arbete med barnkonsekvensanalyser och vilka insatser som görs för att öka barns och ungas möjlighet till inflytande och delaktighet. Enkätsvaren visar att de flesta kommuner själva vill framhålla en relativt positiv bild av arbetet med barnkonsekvensanalyser inom de verksamhetsområden som vi särskilt valt att undersöka. Men vi kan konstatera att det inte är så många kommuner som uppger att de använder ett systematiskt arbetssätt för att analysera konsekvenserna för barn och unga i beslutsprocesser som berör dessa grupper.

Även om enkätundersökningen visar att många kommuner har förutsättningar att ge barn och unga inflytande kan vi samtidigt konstatera att det finns mycket kvar att göra innan barn och unga själva upplever att de har verkligt inflytande.

Det finns goda förutsättningar i en hel del kommuner men det behövs ytterligare insatser för att barnkonventionens rättigheter ska realiseras full ut inom alla delar av den kommunala verksamheten. Kommunerna måste förstärka sitt arbete med att genomföra barnkonventionen och se till att de övergripande insatser som genomförts också ger avtryck i barns och ungas vardag. Genom ett ökat barnperspektiv kan kommunerna förbättra kvaliteten i sina verksamheter och använda resurser på bästa sätt.

Lena Nyberg
Barnombudsman

Sammanfattning

Barnombudsmannen har under flera år ställt frågor via enkäter till Sveriges kommuner om deras arbete med FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen. Det övergripande syftet är och har varit att kartlägga kommunernas arbete med att genomföra barnkonventionen. Enkätundersökningarna har genomförts vartannat år sedan 1995.

Barnkonventionen är av stor betydelse för de allra flesta kommunala verksamheter. Att kartlägga hur och i vilken utsträckning kommuner förmår leva upp till de krav som barnkonventionen ställer på dem är därför svårt att göra inom ramarna för en enkätundersökning som av flera skäl behöver begränsas i omfattning. Vi har därför valt att avgränsa undersökningen till att framför allt röra sig kring hur kommuner på ett övergripande plan arbetar för att skapa förutsättningar för att genomföra barnkonventionen.

För att också få en djupare kunskap om hur kommuner arbetar för att efterleva barnkonventionen avser Barnombudsmannen att följa upp enkätundersökningen med andra studier om hur barnets rättigheter tillgodoses inom kommunala verksamheter och ansvarsområden.

Från ord till handling

Av enkätsvaren framgår att de flesta kommuner idag har fattat något slags kommunövergripande beslut om att arbeta utifrån barnkonventionen. Många kommuner har dessutom skrivningar i styrdokument om hur barnkonventionen ska tillämpas och en del kommuner följer även upp arbetet. Detta är positivt då beslut, styrdokument och uppföljning är viktiga förutsättningar för ett systematiskt arbete med att genomföra barnkonventionen.

Frågan är emellertid om beslut och styrdokument på en övergripande nivå också omsätts till mer praktiskt arbete med barnkonventionen. Några indikationer på att så också sker får vi genom enkäten. Kommuner som till exempel har en särskild handlingsplan för barnkonventionen, kommuner som har skrivningar om barnkonventionen i budgeten och kommuner som följer upp detta arbete, förefaller vara mer aktiva än andra kommuner när det till exempel gäller att genomföra aktiviteter för driva på arbetet med barnkonventionen. De förstnämnda kommunerna tenderar också i högre grad än andra att särskilt avsätta personella resurser för arbetet med barnkonventionen. Kommuner med en särskild handlingsplan för arbetet med barnkonventionen och kommuner som följer upp arbetet med barnkonventionen har också i högre grad än övriga uppgett att de använder sig av att ett systematiskt arbete med analysera konsekvenserna för barn och unga inför beslut som berör dem.

Enkätresultatet visar emellertid också på områden där ett flertal kommuner kan utveckla sitt arbete med barnkonventionen. Resultatet antyder till exempel att en av de stora utmaningarna kommunerna idag står inför är att omsätta beslut och skrivningar i styrdokument till praktik och handling. Många kommuner har fattat beslut och i måldokument skrivit in att barnkonventionen ska tillämpas i kommunen. Enkätresultatet antyder emellertid att det praktiska arbetet, till exempel med att analysera konsekvenserna för barn och unga i beslutsprocesser som berör dem, går mer trögt. En möjlig förklaring kan vara att många kommunala verksamheter inte lyckats arbeta in metod och arbetsätt i befintliga arbetsprocesser. Enkätresultatet indikerar att det här finns skillnader mellan olika kommunala verksamhetsområden.

Att döma av några av de svar vi har fått på våra öppna frågor i enkäten kan det också vara brister i resurser och samverkan, och till viss del också kunskap, som försvårar själva genomförandet av barnkonventionen.

Analysera mera

Enligt artikel 3 i barnkonventionen ska en aktiv prövning av barnets bästa komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn. Ett sätt att svara upp mot detta krav är att analysera konsekvenserna för barn och unga inför beslut som berör dem. Ett sådant arbete, eller rättare sagt en sådan arbetsprocess, beskriver Barnombudsmannen bland annat genom en modell över hur så kallade barnkonsekvensanalyser kan göras.

Drygt hälften av kommunerna som svarat på våra frågor uppger att de har fattat beslut om att analysera konsekvenser för barn och unga i frågor som berör dem. Men färre, drygt en tredjedel av kommunerna, svarade att de använder ett systematiskt arbetssätt för detta. I tidigare enkäter har vi också kunnat konstatera att långt ifrån alla kommuner tycks analysera konsekvenserna för barn i sina beslutsprocesser. Det är Barnombudsmannens uppfattning att det systematiska arbetet med att analysera konsekvenserna för barn sker i alltför liten omfattning i många kommuner.

I enkäten fanns också ett antal frågor där vi uppmanade kommunerna att bedöma hur olika verksamhetsområden arbetar med att analysera konsekvenserna för barn och unga. Svaren visar att de flesta kommuner själva ger en relativt positiv bild av detta arbete inom områden som skola, förskola och socialtjänstens individ- och familjeomsorg. Av svaren att döma så efterfrågar ansvariga politiker barnkonsekvensanalyser och det finns även direktiv om sådana från chefer för berörda kommunala verksamheter. De flesta kommuner gör också bedömningen att personalen har nödvändig kunskap för att arbeta med barnkonsekvensanalyser. Undantaget är verksamhetsområdet samhällsplanering där arbetet med att analysera konsekvenser för barn och ungdomar hitintills tycks ha fått litet genomslag i det stora flertalet kommuner. Barnombudsmannen anser att detta är bekymmersamt då barn och unga i hög utsträckning berörs av de beslut som fattas även här. Trafiklösningar, vägar, bostadsområden och annat byggande påverkar i hög utsträckning barns situation och villkor.

Sammanfattningsvis indikerar enkätresultaten att det i de flesta kommuner, i alla fall på en övergripande nivå, finns en medvetenhet om vikten av att analysera konsekvenserna för barn och unga i de beslutsprocesser som berör dem. Däremot är det något oklart vilket genomslag själva arbetet med barnkonsekvensanalyser egentligen har i de kommunala verksamheterna. Enkätresultaten är här något motsägelsefulla. De flesta kommuner visar en relativt positiv bild av arbetet med att analysera konsekvenserna och inflytande i de verksamhetsområden som vi särskilt valt att undersöka. Men vi kan samtidigt konstatera att det inte är så många kommuner som uppger att de använder ett systematiskt arbetssätt för att analysera konsekvenserna för barn och unga.

En möjlig tolkning kan vara att det ibland, i alla fall inom särskilda verksamhetsområden, är svårt att omsätta beslut och mål om barnkonsekvensanalyser till praktik och handling. Det skulle vara därför vara av intresse att vidare studera kommunernas arbete med analysera konsekvenserna för barn och unga.

Inflytande

Enkätresultatet antyder att många kommuner idag arbetar aktivt för att möjliggöra barns och ungas inflytande. Två tredjedelar av kommunerna har uppgett att det finns ett övergripande beslut om och att de ska utveckla barns och ungas möjligheter till inflytande. Lika många har angett detta i något styrdokument. Av enkätsvaren framgår också att nästan alla kommuner använder åtminstone en metod för att ge barn och unga inflytande. Flera kommuner använder sig dessutom av flera olika metoder, något som är positivt då formerna för barns inflytande kan behöva anpassas, både till barns olika förutsättningar och till den fråga inflytandet handlar om. Majoriteten av kommunerna uppger också att det pågår utvecklingsarbete för att öka barns och ungas möjlighet till inflytande inom kommunen.

Men även om undersökningen visar att det finns många kommuner som vidtagit många och olika åtgärder för att skapa förutsättningar för att kunna ge barn och unga möjligheter till inflytande behöver detta inte betyda att barn och unga själva upplever att de har inflytande. I en kontaktklassundersökning från Barnombudsmannen som presenterades i vår årsrapport från 2006, *Röster som räknas*, kunde vi konstatera att en majoritet av dem som svarat ansåg att de vuxna som bestämmer inte har frågat barn och unga om vad de tycker.

Vi ställde också frågor i enkäten om hur kommunen bedömer barns och ungas möjligheter till inflytande inom några olika verksamhetsområden. De flesta kommuner har här uppgett att barn och unga har möjligheter till inflytande i mycket stor eller stor utsträckning inom de flesta av de verksamhetsområden som vi ställer frågor om. Undantag är återigen samhällsplanering där frågan om barns och ungas inflytande förefaller väcka liten uppmärksamhet från ansvariga politiker och verksamheternas ledning.

En förklaring till att det just inom detta verksamhetsområde verkar finnas mindre intresse för inflytande kan vara att det här, till skillnad från exempelvis skola och socialtjänst, generellt finns mindre erfarenheter av direkta kontakter med barn och ungdomar. Det betyder dock inte att dessa grupper inte berörs av verksamheten. Barnombudsmannen ser gärna att ansvariga för och verksamma inom samhällsplaneringsområdet i fler kommuner uppmärksammar betydelsen av barnkonventionen och barns och ungas rätt inflytande för verksamheten.

Kompetenshöjande insatser

En relativt liten andel kommuner uppger att de antingen har genomfört eller ska genomföra någon utbildning om barnkonventionen. Få kommuner uppger vidare att utbildning i barnkonventionen ingår i kommunens introduktionsutbildningar för nyanställda tjänstemän och nyvalda politiker, något som skulle kunna medföra att kunskap om barnkonventionen blir ett naturligt och självklart inslag inom organisationen.

Endast en tredjedel av kommunerna fastslår i sina styrdokument att kunskapen om barnkonventionen ska öka och endast en femtedel att kommunen ska öka barnkompetensen i organisationen. I svaren på frågan om vad som behöver göras för att ta ett steg framåt i arbetet med barnkonventionen framkommer samtidigt att det finns ett stort behov av utbildnings- och informationsinsatser.

Barnombudsmannen anser att kunskap är ett mycket viktigt inslag i arbetet med att skapa förutsättningar för barnkonventionens genomförande. Vi ser därför gärna att kommunerna

i högre utsträckning, naturligtvis utifrån sina behov och förutsättningar, planerar och genomför utbildningar om barnkonventionen och om hur den kan omsättas till praktik.

Personella resurser viktiga för arbetet med barnkonventionen

Av enkätsvaren framgår att kommuner som har avsatt personella resurser i syfte att driva på arbetet med barnkonventionen i högre grad än andra kommuner, som grupp betraktade, har skrivningar om barnkonventionens tillämpning i sina interna styrdokument. Den förstnämnda gruppen kommuner uppger också i högre utsträckning än övriga att de genomfört någon eller några aktiviteter i syfte att driva på barnkonventionen och att de bedriver utvecklingsarbete om att hämta in barns och ungas åsikter. Dessutom genomförs utbildningar om barnkonventionen i fler av dessa kommuner än i övriga kommuner. Betydelsen av att avsätta personella resurser för arbetet med barnkonventionen har också framkommit i tidigare undersökningar.

Av årets enkät framgår att det endast finns personella resurser av något slag med uppdrag att driva på barnkonventionen i drygt en fjärdedel av kommunerna. Barnombudsmannen anser att fler kommuner kan behöva överväga att avsätta personella resurser i syfte att driva på arbetet med att genomföra barnkonventionen. Men framför allt behöver undersökas ytterligare hur och med vilket mandat sådana resurser bör verka för att barnkonventionen ska få största möjliga genomslag i kommunala organisationer och verksamheter.

Inledning

Staten har det övergripande ansvaret för att barnkonventionen efterlevs i Sverige. Det är en konsekvens av att staten, genom riksdagsbeslut, har valt att ratificera barnkonventionen. En viktig del av detta uppdrag är att verka för att barnkonventionens principer införlivas i nationell lagstiftning.

Men det är arbetet på regional och lokal nivå som till stora delar avgör hur väl Sverige förmår att leva upp till barnkonventionen och dess krav och intentioner. Det är inom kommunala verksamheter och ansvarsområden som barn och unga befinner sig under stora delar av sin tid. Och det är kanske framför allt på regional och lokal nivå som barn och unga har störst möjlighet att göra sina röster hörda i alla de frågor som berör dem.

Barnombudsmannen har sedan 1995, via enkätundersökningar, ställt frågor till alla landets kommuner om hur de arbetar med att genomföra barnkonventionen. 2007 års enkät, som ligger till grund för denna rapport, har omarbetats något jämfört med tidigare enkäter. I takt med att det kommunala arbetet med barnkonventionen utvecklas behöver vi ställa nya frågor i våra enkäter för att kunna följa med i, fånga upp och spegla denna utveckling. I 2007 års enkät ville vi också fördjupa vår kunskap om hur kommuner arbetar med barnkonventionen inom ett antal särskilda verksamhetsområden.

Samtidigt kan inte enkäten vara alltför omfattande. Vår ambition har varit att underlätta för dem som svarar på enkäten och därför har antalet frågor i 2007 års enkät minskats jämfört med tidigare enkäter. Vissa frågor har vi emellertid behållit för att kunna göra jämförelser bakåt i tiden och på det sättet få en uppfattning om utvecklingen i kommunernas arbete med att genomföra och leva upp till barnkonventionen.

Det är viktigt att understryka att barnperspektivet, såsom det kommer till uttryck i barnkonventionen, inte enbart är relevant för traditionella kommunala barn- och ungdomsverksamheter som skola, barnomsorg, fritid och socialtjänst. Barn och unga berörs i allra högsta grad också av beslut i tekniska förvaltningar, till exempel i frågor kring trafik, stadsplanering och miljö. Barnkonventionen har med andra ord stor betydelse för de allra flesta kommunala verksamheter.

Att kartlägga hur och i vilken utsträckning kommuner förmår leva upp till de krav som barnkonventionen ställer på dem är därför svårt att göra inom ramarna för en enkätundersökning som av flera skäl behöver begränsas i omfattning. Vi valde därför att avgränsa undersökningen till att framför allt handla om hur kommuner på ett övergripande plan arbetar med att genomföra barnkonventionen. I enkäten har vi ställt frågor om vilka förutsättningar kommunerna har lyckats skapa för barnkonventionens genomförande. Vi frågade till exempel om kommunen fattat övergripande beslut om barnkonventionen, om och hur barnkonventionen skrivs fram och tydliggörs i olika styrdokument och om arbetet med barnkonventionen följs upp.

Den nationella strategin för förverkligandet av barnkonventionen betonar bland annat vikten av att kommuner utvecklar system för att synliggöra barnets bästa och att barn och unga ges möjlighet till inflytande.¹ Vi lade därför en viss tonvikt i enkäten på dessa två områden. Det innebar konkret att vi bland annat frågade efter kommunernas arbete med

---

¹ Regeringens proposition 1997/98:182. Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige.

barnkonsekvensanalyser och om kommunernas metoder för att ge barn och unga möjligheter till inflytande. Därutöver ställde vi också frågor om kompetenshöjande insatser kring barnkonventionen och om kommunernas behov av stöd för att vidareutveckla sitt arbete med att genomföra barnkonventionen.

Framgångsfaktorer för ett barnperspektiv

Barnombudsmannen har i tidigare rapporter identifierat och presenterat ett antal faktorer som är av största betydelse när kommuner, landsting eller statliga myndigheter ska arbeta in ett nytt perspektiv i sina verksamheter. Dessa faktorer presenterades i en rapport från Ekonomistyrningsverket (ESV) år 2000. Faktorerna har tagits fram utifrån erfarenheter från organisationer som har arbetat med till exempel jämställdhets-, hälso- och miljöperspektiv, men också utifrån de erfarenheter som myndigheter som Sida och Vägverket har från sitt arbete med ett barnperspektiv.

Tillsammans med erfarenheter från vårt eget arbete med att genomföra barnkonventionen på lokal nivå har vi kunnat sammanställa de kunskaper som vunnits längs vägen i ett antal så kallade framgångsfaktor. Dessa är:

- Ledningens entydiga stöd och engagemang
- Arbeta in perspektivet i centrala styrdokument
- Utbildning och information
- Utgå från befintliga arbetsprocesser
- Ekonomiska och personella resurser
- Dialog och erfarenhetsöverföring
- Uppföljning och utvärdering

Framgångsfaktorerna utgör en viktig grund för den här enkätundersökningen. När vi ringar in och diskuterar ett systematiskt arbete med att genomföra barnkonventionen låter vi i hög grad dessa faktorer definiera ett sådant. Vi menar med andra ord att ledningens stöd och engagemang, beslut och målformuleringar, utbildning och information, avsättandet av resurser av olika slag, uppföljning och utvärdering med mera är viktiga förutsättningar för att barnkonventionen ska få nödvändigt genomslag i kommunal organisation och verksamhet. I den här undersökningen försöker vi därför kartlägga huruvida kommunerna lyckats skapa dessa förutsättningar och i viss mån också fånga in vad deras ansträngningar har resulterat i.

Metod

Form och svarsfrekvens

Undersökningens fältperiod ägde rum under perioden september 2007 – mars 2008. Undersökningen genomfördes i form av en elektronisk enkät som distribuerades till kommunerna via e-post och fylldes i via Internet. Två påminnelser skickades ut med e-post och tre påminnelser med vanlig post. För att öka svarsfrekvensen erbjöds kommunerna också möjligheten att besvara enkäten på papper. Totalt besvarade 272 kommuner (94 procent av den totala populationen) enkäten.

I den elektroniska enkäten genererade några svar specifika följdfrågor. I pappersversionen av enkäten fanns inte denna styrning utan alla frågor kunde besvaras oberoende av vad man svarat på tidigare frågor. Vissa kommuner har därigenom kunnat besvara frågor i pappersenkäten som de inte hade kunnat svara på via Internet. Vår lösning på detta problem har varit att sortera bort dessa svar från den resultatredovisning som sker i denna rapport. En del som svarat i pappersenkät har också hoppat över en del frågor varför det totala antalet svar inte blir från 272 utan oftast 264-265 kommuner. De enskilda enkätsvar som läggs ut på Barnombudsmannens webbplats redovisas dock som de har fyllts i.²

Enkäter som mätverktyg

Enkäterna ställdes till ordförande i kommun- eller landstings-/regionstyrelsen men troligen har uppgifterna hämtats in på olika sätt i olika kommuner. I vissa kommuner förefaller respektive verksamhet ha getts möjlighet att själva svara på frågorna medan andra kommuner har svarat utan att tillfråga representanter från de berörda verksamhetsområdena.

Många av de frågor vi ställt är av bedömningskaraktär. Eftersom bedömningskriterierna mycket väl kan ha skiljt sig åt mellan kommunerna måste försiktighet iakttas vad gäller jämförelser dem emellan. Vår ambition är emellertid att enkätsvaren ska kunna ge en övergripande bild av hur olika kommuner arbetar med att genomföra barnkonventionen.

Vi är medvetna om att vår enkätundersökning långt ifrån rymmer allt det kommunala arbete som berör barn och ungdomar och som är relevant för barnkonventionen. Istället fokuserar den, som tidigare nämnts, framför allt på hur kommuner skapat förutsättningar för att genomföra barnkonventionen. Barnombudsmannen avser att under 2008 på olika sätt följa upp denna övergripande enkätundersökning med andra studier om hur kommuner på olika sätt arbetar med barnkonventionen. Dessa studier kommer förhoppningsvis att kunna komplettera denna undersökning och ge en djupare bild av det kommunala arbetet med barnkonventionen.

---

² Enkätsvaren finns att läsa på Barnombudsmannens webbplats, www.bo.se

Ett systematiskt arbete med barnkonventionen

Av artikel 4 i barnkonventionen framgår att ett land som ratificerat barnkonventionen bör göra aktiva prioriteringar för att leva upp till innehållet i den. Det kan till exempel handla om att beakta barnkonventionen vid fördelning av resurser och vid framtagandet av administrativa rutiner. Det är Barnombudsmannens uppfattning att för att så ska vara möjligt krävs (åtminstone i det flesta fall) ett systematiskt arbetssätt med att genomföra barnkonventionen från kommunens sida.

För att arbetet med att genomföra barnkonventionen ska få status och legitimitet i en organisation och verksamhet är det av stor vikt att det finns ett beslut om konventionen på en övergripande nivå. Likaså är det viktigt att barnkonventionens krav och intentioner arbetas in i centrala styrdokument som till exempel i verksamhetsplanering och budget. Det är också viktigt att det avsätts nödvändiga resurser samt att beslut som fattas och aktiviteter som genomförs för att driva på arbetet med barnkonventionen följs upp kontinuerligt.

Beslut, styrning och uppföljning

I enkätens första del ställde vi frågor om huruvida kommunen har fattat något beslut om att arbeta utifrån barnkonventionen samt när ett beslut i sådana fall fattades. De kommuner som inte fattat ett sådant beslut gavs möjlighet att förklara varför.

Vi ville dessutom veta om kommunen har skrivningar om hur barnkonventionen ska tillämpas i något eller några av sina styrdokument. Därefter frågade vi i vilka styrdokument skrivningarna finns och på vilket sätt det anges att kommunen ska arbeta för att genomföra barnkonventionen. Slutligen frågade vi om kommunen följer upp arbetet med barnkonventionen.

Andel kommuner som svarat "ja" på frågor som handlar om beslut, mål och uppföljning. Procent.

Har kommunen fattat beslut om att arbeta utifrån barnkonventionen? (Antal svarande kommuner: 269)	78
Finns det skrivningar om hur barnkonventionen ska tillämpas i kommunens interna styrdokument? (Antal svarande kommuner: 267)	71
Har kommunen följt upp arbetet med barnkonventionen? (Antal svarande kommuner: 264)	67

Tabellen visar att flertalet kommuner, nästan åtta av tio, uppgav att de har fattat ett beslut om att arbeta utifrån barnkonventionen. Svaren indikerar att barnkonventionen idag är erkänd och etablerad på en politiskt övergripande nivå inom majoriteten av landets kommuner.

Kommuner som inte fattat beslut om barnkonventionen

Det finns fortfarande kommuner som inte har fattat något beslut om att arbeta utifrån barnkonventionen. Vi frågade dem varför så inte har skett och fick många olika svar. Några kommuner uppger att ett beslut är på gång, "Ett förslag till barnplan avser att presenteras för kommunfullmäktige i oktober eller november", svarar en kommun. Andra kommuner

anger att barnkonventionen redan beaktas men att den är formulerad i andra styrdokument. "Barnens rättigheter är beaktade i barn och utbildningsplanen som är antagen av fullmäktige", svarar till exempel en kommun. Andra kommuner menar att barnkonventionen är en värdegrund för det kommunala arbetet utan att det finns något specifikt beslut om detta. "Det har ej funnits nedskrivet men barnkonventionen är dock med i den värdegrund som all verksamhet i kommunen vilar på", förklarar en kommun. Ett liknande svar lyder "Det görs ändå eftersom Sverige ska jobba med barnkonventionen." Ytterligare ett exempel på en förklaring är att "I en kommun med en starkt decentraliserad verksamhet och beslutsordning fattas inte alla beslut på central nivå".

Detta väcker frågan om ett framgångsrikt barnkonventionsarbete kräver ett övergripande beslut i kommunen. Barnkonventionen kanske ändå kan komma att genomsyra verksamheterna? Det är svårt att ge något entydigt svar på en sådan fråga men enkätresultatet antyder emellertid att kommuner som har fattat ett övergripande beslut i frågan är mer aktiva i arbetet med barnkonventionen än kommuner som inte har fattat ett sådant beslut. 33 procent av kommunerna i den förstnämnda gruppen har till exempel avsatt personella resurser för att driva på arbetet med barnkonventionen vilket endast 12 procent av övriga kommuner har gjort. 52 procent av de kommuner som har fattat övergripande beslut om barnkonventionen har också genomfört någon eller några aktiviteter i syfte att driva på arbetet med barnkonventionen, vilket 31 procent av övriga kommuner har gjort.

Det är föga överraskande att ett beslut för med sig att resurser tillsätts och att aktiviteter genomförs. Men enkätresultaten antyder också på andra sätt att barnkonventionen får ett större genomslag i kommunal verksamhet om ett övergripande beslut har fattats. Ett exempel är att en högre andel bland kommuner som har fattat beslut om barnkonventionen (41 procent) än bland kommuner som inte har gjort det (20 procent) uppger att de använder ett systematiskt arbetsätt för att analysera konsekvenserna för barn och unga i beslutsprocesser som berör dem.

När fattades beslutet

Enkätresultatet visar också på skillnader i till exempel hur kommuner arbetar med barnkonventionen beroende på när de fattat beslut. Bland de kommuner som fattade ett beslut om barnkonventionen före 1999 uppger nästan hälften att de har avsatt personella resurser för att driva på arbetet med barnkonventionen. Bland kommuner som fattade beslut mellan 2005 och 2007 svarar 29 procent så. När det gäller frågan om kommunerna har genomfört någon aktivitet i syfte att driva på arbetet med barnkonventionen råder det omvända förhållandet. Här har en större andel av de kommuner som fattade beslut under senare år (67 procent) genomfört någon sådan aktivitet jämfört med kommuner som fattade beslut före 1999 (46 procent).

Svaren visar också, något motsägelsefullt, att det är vanligare bland kommuner som fattade beslut efter 2005 att använda ett systematiskt arbetsätt med att analysera konsekvenserna för barn och unga än vad det är bland kommuner som fattade beslut före 1999. 52 procent av kommunerna i den förstnämnda gruppen har nämligen svarat att de använder ett sådant arbetsätt, att jämföra med 40 procent ur den sistnämnda gruppen. En möjlig förklaring till detta kan dock vara att kommuner med längre erfarenhet av att arbeta med barnkonventionen har gjort hårdare bedömningar av vad som räknas som ett systematiskt arbetsätt med att analysera konsekvenserna för barn och unga inför kommunala beslut.

Så styr kommunerna

Vi frågade om det finns skrivningar i något eller några styrdokument om hur barnkonventionen ska tillämpas inom kommunen. En klar majoritet av kommunerna, 71 procent, uppger att de har sådana skrivningar i något styrdokument. Av dessa har nästan hälften skrivningar i två eller fler styrdokument. Barnombudsmannen anser att detta är positivt. Det är viktigt att barnkonventionen synliggörs i flera styrdokument. Arbetet med att genomföra barnkonventionen behöver lyftas fram inom många olika kommunala verksamheter.

I enkäten ställde vi också en fråga om i vilket eller vilka styrdokument det finns skrivningar om hur barnkonventionen ska tillämpas.

I vilka styrdokument finns skrivningar om hur barnkonventionen ska tillämpas? Fråga 2 b i enkäten. Flervalsfråga. Procent.

I långsiktig verksamhetsplanering	34
I verksamhetsplanering 2007	31
I särskild handlingsplan/strategi/policy för barnkonventionens genomförande	27
I budgetunderlag	20
I arbetsordning	8
I utbildningsplan för barnkonventionens genomförande	8
I avtal med egna verksamheter och entreprenörer	3
I barnbilaga till budget	2
I annat dokument	54

Antal svarande kommuner (procentbas): 188

Ungefär en tredjedel av dem som svarat uppger att skrivningarna om barnkonventionens tillämpning antingen finns ”i långsiktig verksamhetsplanering”, ”i verksamhetsplanering för 2007” eller ”i särskild handlingsplan/strategi/policy för barnkonventionens genomförande”.

Något färre, 20 procent, svarar att det finns skrivningar i budgetunderlag. Få kommuner uppger något av alternativen ”i barnbilaga till budget”, ”i avtal med egna verksamheter och entreprenörer” eller ”i arbetsordning”. Av de 54 procent som valt att uppge något ”annat” styrdokument än dem som fanns att välja på som fasta svarsalternativ har flera nämnt skolplan eller andra styrdokument som på ett eller annat sätt rör skola eller förskola. Andra dokument som fler än tio kommuner har uppgett är barn- och/eller ungdomsplan, folkhälsoplan och hållbar utvecklingsplan. Fyra kommuner har svarat att de använder en checklista.

Budget som styrinstrument

Av de kommuner som uppger att de har skrivningar i något styrdokument har alltså en femtedel uppgett att det finns sådana i underlag till budget. Ett av de viktigaste styrdokumenterna i en kommun är budgeten då den tydligt visar vilka ekonomiska och verksamhetsmässiga prioriteringar som görs. För att arbetet med barnkonventionen ska få ökat genomslag anser Barnombudsmannen att fler kommuner bör ha skrivningar om barnkonventionen i underlag till budget.

Enkätresultaten indikerar att många av de kommuner som har skrivningar om barnkonventionen i underlaget för budget arbetar mer aktivt med barnkonventionen än andra. 50 procent av kommunerna som nämner barnkonventionen i detta underlag har

avsatt personella resurser för att driva på arbetet med den. Bland övriga kommuner uppgår denna andel till 31 procent. Samma förhållande gäller också genomförande av aktiviteter. 74 procent av alla kommuner med skrivningar i budgeten om barnkonventionen har genomfört någon aktivitet i syfte att driva på arbetet med den, att jämföra med 49 procent av övriga kommuner.

Särskild handlingsplan

Ett annat sätt att synliggöra barnkonventionen är att ge den ett eget styrdokument, till exempel en särskild handlingsplan. Så har 27 procent av de 188 kommunerna som har svarat på frågan i undersökningen gjort. Enkätresultatet indikerar att dessa kommuner som grupp betraktade tenderar vara mer aktiva än andra kommuner. Vad gäller till exempel personella resurser har 51 procent av kommunerna med en särskild handlingsplan för barnkonventionen avsatt sådana för att driva på arbetet med barnkonventionen, medan endast 29 procent av de övriga kommunerna har gjort så.

Det är också vanligare bland kommuner med en särskild handlingsplan än bland andra kommuner att ha genomfört någon aktivitet i syfte att driva på barnkonventionen. 68 procent av kommunerna i den förstnämnda gruppen har genomfört en sådan aktivitet, att jämföra med 49 procent i den sistnämnda. 55 procent av kommunerna med en särskild handlingsplan använder också ett systematiskt arbetssätt för att analysera konsekvenserna för barn och unga, att jämföra med 37 procent av övriga kommuner.

Flest skrivningar om inflytande och barnets bästa

Vi frågade också på vilket sätt det anges i styrdokumentet hur kommunen ska arbeta för att genomföra barnkonventionen. Svaren presenteras i tabellen nedan:

På vilket sätt anges i nämnda dokument hur kommunen ska arbeta för att genomföra barnkonventionen? Fråga 2c i enkäten. Flervalsfråga. Procent.

Barnets bästa synliggörs i de beslutsprocesser som berör barn och unga	66
Utveckla barns och ungdomars möjligheter till inflytande i frågor som berör dem	64
Öka kunskapen om barnkonventionen inom organisationen	33
Öka barnkompetensen inom organisationen	19
Annat	20
Anges ej	5

Antal svarande kommuner (procentbas): 190

På den här frågan svarar 64 procent "Utveckla barns och ungas möjligheter till inflytande i frågor som berör dem". 66 procent svarar "Synliggöra barnets bästa i beslutsprocesser som berör dem". 33 procent uppger att skrivningarna handlar om att öka kunskapen om barnkonventionen och 19 procent svarar att de handlar om att öka barnkompetensen i organisationen.

En femtedel svarar utanför de fasta svarsalternativ som fanns att välja på. Här finns ofta kopplingar till förskola och skola "Barnets rättigheter skall genomsyra såväl barnomsorg och skola", lyder till exempel ett sådant svar. Det finns också exempel på mer generella skrivningar i styrdokumentet, som till exempel att "Intentionerna i barnkonventionen skall ligga till grund för all verksamhet". Andra skrivningar rör användandet av specifika metoder som till exempel "barnchecklista" eller "Ungdomens frågestund i kommunfullmäktige samt andra diskussionsforum med förtroendevalda".

Uppföljning

Relativt många, 67 procent av alla svarande kommuner, uppger i enkäten att de har följt upp arbetet med barnkonventionen. På frågan om hur uppföljningen sker svarar 40 procent att den sker via löpande verksamhetsuppföljning. Mellan fem och tio procent uppger att de använder sig av barnbokslut, indikatorer eller revision. Få kommuner, två procent, svarar halvårsuppföljning. 29 procent väljer alternativet "annat", som till exempel förklarades vara "kommunens kvalitetsredovisning", "kommunfullmäktiges utvärderingar av nämndernas verksamhet - en slags intern revision" och "kollegial granskning inom Partnerskapet".

De 33 procent som inte följt upp arbetet med barnkonventionen fick möjlighet att förklara varför. Orsakerna varierar men några kommuner svarar att de helt enkelt inte har haft frågan uppe till diskussion "Har inte tagits upp på agendan", svarar till exempel en kommun. Andra kommuner förklarar att uppföljningar kommer att göras. "Målen kommer att följas upp 2008," lyder ett svar. Ytterligare svar handlar om att uppföljning görs via andra dokument, "Arbetet styrs av en barn- och ungdomsplan", svarar en kommun.

Barnombudsmannen anser att uppföljning är en viktig del av ett systematiskt arbete med barnkonventionen. Det är ett sätt att visa hur barnperspektivet har beaktats inom aktuella verksamheter och att få nödvändig information om huruvida beslut har gett önskade resultat. Det är också en viktig del av att formulera nya mål och arbetsmetoder samt att göra aktiva prioriteringar på både kort och lång sikt för ytterligare insatser.

Enkätresultatet indikerar också att kommuner som följer upp sitt arbete med barnkonventionen är mer aktiva än andra kommuner. En högre andel av de kommuner som följer upp sitt arbete med barnkonventionen, närmare bestämt 38 procent, har avsatt personella resurser för att genomföra barnkonventionen än vad som är fallet bland övriga kommuner där endast 10 procent har avsatt medel till en sådan resurs. 59 procent av kommunerna i den förstnämnda gruppen har genomfört aktiviteter i syftet att driva på arbetet med barnkonventionen, att jämföra med övriga kommuner där andelen kommuner som genomfört sådana aktiviteter uppgår till 23 procent. Slutligen, 43 procent av kommunerna ur den förstnämnda gruppen säger sig använda ett systematiskt arbetssätt för att analysera konsekvenserna för barn och unga, att jämföra med övriga kommuner där 23 procent svarar så.

Resurser, aktiviteter och samverkan med andra aktörer

Vi ville veta om kommunen har avsatt personella resurser för att driva på arbetet med barnkonventionen och om kommunen har genomfört några aktiviteter samt samverkat med andra aktörer i detta syfte.

Frågor om resurser, aktiviteter och samverkan med syftet att driva på arbetet med barnkonventionen. Fråga 4, 5, 6 i enkäten. Andel kommuner som svarat "ja". Procent.

Har kommunen särskilt avsatt personella resurser för att driva på arbetet med barnkonventionen? <i>(Antal svarande kommuner: 270)</i>	28
Har kommunen under de två senaste åren genomfört någon eller några aktiviteter i syfte att driva på arbetet med barnkonventionen? <i>(Antal svarande kommuner: 270)</i>	47
Har kommunen under de två senaste åren samverkat med andra aktörer i syfte att driva på arbetet med barnkonventionen? <i>(Antal svarande kommuner: 269)</i>	37

28 procent av kommunerna svarar att de har avsatt personella resurser för att driva på arbetet med barnkonventionen. Som jämförelse kan här nämnas att det i 2005 års enkät var 17 procent av kommunerna som uppgav att det fanns en samordningsfunktion för arbetet med barnkonventionen.

I enkäten hade kommunerna också möjlighet att närmare beskriva vad för slags personell resurs det i sådana fall rör sig om. De svar vi har fått in har vi kategoriserat i tre olika grupper. I en svarskategori handlar det om någon form av grupp som på en övergripande nivå i kommunen arbetar med frågan. Exempel på den här typen av svar är "en projektgrupp med politiker från Demokratinämnden" eller "en strategigrupp arbetar med barn- och ungdomspolicy". I en annan kategori av svar handlar det om att kommunen har utsett en enskild tjänsteman att arbeta med frågan. Det kan till exempel vara "en ungdomsamordnare", "ett lokalt barnombud" eller "en samordningsresurs som arbetar övergripande med barn- och ungdomsfrågor i kommunen". Den sista gruppen rymmer svar som inte har kunnat kategoriseras i de två tidigare grupperna. Exempel på sådana svar är "barnkulturarbetet" eller "barnrättsvecka i samverkan med Rädda Barnen".

Aktiviteter

I enkäten fanns möjlighet att ge exempel på aktiviteter som kommunen har genomfört i syfte att driva på arbetet med barnkonventionen. Ungefär hälften, 47 procent, av kommunerna uppger att de har genomfört någon eller några aktiviteter i ett sådant syfte.

Av de svar vi har fått på frågan framkommer att det då ofta har handlat om olika former av kompetenshöjande aktiviteter, som till exempel seminarier och föreläsningar. Ett tjugotal kommuner svarar att de har utvecklat någon form av metod eller att de håller på med eller har utarbetat en handlingsplan för barnkonventionen. Det finns också kommuner som här uppger att de har deltagit i "Partnerskap för barnkonventionens genomförande" eller att de har tagit fram årliga rapporter till kommunfullmäktige.

Samverkan

Samverkan är centralt när det gäller implementering av nya perspektiv i organisationer och verksamheter. Barnombudsmannen menar att dialog och erfarenhetsöverföring är viktigt både inom en organisation och mellan organisationer. Samverkan och helhetssyn är betydelsefullt för arbetet med barnkonventionen, ett arbete som många gånger kan effektiviseras genom samverkan som tar utgångspunkt i barnets behov.

37 procent av kommunerna uppger att de under de två senaste åren har samverkat med andra aktörer i syfte att driva på arbetet med barnkonventionen. Exempel på samverkanspartners som många uppger är frivilligorganisationer (framför allt Rädda

Barnen) och landstingen. Samverkan har också skett med myndigheter som polis, Barnombudsmannen, Ungdomsstyrelsen, länsstyrelser med flera.

Enkätsvaren visar att kommuner som samverkat med annan aktör, som grupp betraktade, i högre utsträckning än andra har genomfört aktiviteter för att driva på arbetet med barnkonventionen. 75 procent av dessa kommuner har genomfört en sådan aktivitet, att jämföra med 30 procent av övriga kommuner. Kommuner som samverkat med andra aktörer om barnkonventionen använder i högre utsträckning också systematiska arbetsätt för att analysera konsekvenserna för barn och unga. 50 procent av dem har svarat att så görs. Bland övriga kommuner svarar 28 procent att de använder ett sådant arbetsätt.

Sammanfattande analys

Sammanfattningsvis visar enkätresultaten på en relativt positiv bild av många kommuners arbete med att genomföra barnkonventionen på en övergripande nivå. Majoriteten av kommunerna har idag redan fattat övergripande beslut om att arbeta utifrån barnkonventionen. Flertalet har dessutom skrivningar i något styrdokument och uppger att de har följt upp sitt arbete med barnkonventionen.

Frågan är emellertid om beslut och styrdokument på en övergripande nivå också omsätts till mer praktiskt arbete med barnkonventionen. Några indikationer på att så sker får vi genom enkäten. Kommuner som till exempel har en särskild handlingsplan för barnkonventionen, som skriver in arbetet med barnkonventionen i budgeten och som också följer upp detta arbete, förefaller vara mer aktiva än andra kommuner när det till exempel gäller att genomföra aktiviteter för driva på barnkonventionen. De förstnämnda kommunerna tenderar också i högre grad än andra att särskilt avsätta personella resurser för arbetet med barnkonventionen. Kommuner med en särskild handlingsplan för arbetet med barnkonventionen och kommuner som följer upp arbetet med barnkonventionen har också i högre grad än övriga kommuner uppgett att de använder sig av ett systematiskt arbete med analysera konsekvenserna för barn och unga inför beslut som berör dem.

Men även om en relativt stor andel av kommunerna har uppgett att de har fattat beslut om att arbeta med barnkonventionen och i ett eller flera styrdokument haft skrivningar om barnkonventionens genomförande så visar enkätsvaren här att det kan behövas ytterligare insatser för att stimulera arbetet med barnkonventionen bland landets kommuner. Trots allt uppger endast hälften av alla kommunerna i undersökningen att de har genomfört någon aktivitet för att driva på arbetet med barnkonventionen. Endast en dryg tredjedel uppger att de har samverkat med någon annan aktör och endast en dryg fjärdedel har avsatt personella resurser. Detta visar att det är fler kommuner som har fattat beslut och har skrivningar i sina styrdokument än som har gjort någon aktiv insats av ovan nämnda slag för att genomföra barnkonventionen under de senaste åren.

Barnombudsmannen anser därför att fler kommuner behöver göra aktiva insatser för att utveckla arbetet med att genomföra barnkonventionen. En analys av enkätsvaren visar på en möjlig väg framåt. Det framkommer att kommuner som uppger att de har avsatt personella resurser i syfte att driva på arbetet med barnkonventionen som grupp betraktade är mer aktiva än andra. Det har till exempel i högre grad genomfört någon eller några aktiviteter i syfte att driva på barnkonventionen. 75 procent av kommunerna i den förstnämnda gruppen har genomfört en sådan aktivitet, att jämföra med 36 procent i den sistnämnda.

Kommuner med personella resurser uppger också i högre grad än andra i enkäten att de bedriver utvecklingsarbete inom kommunen för att hämta in barns och ungas åsikter. 92 procent av de förstnämnda kommunerna svarar så. Bland övriga kommuner uppger 68 procent att de bedriver sådant utvecklingsarbete. En större andel av kommuner med personella resurser avsatta för barnkonventionsarbete, närmare bestämt 44 procent, har också genomfört utbildning på minst en halv dag om barnkonventionen. Motsvarande andelen bland övriga kommuner uppgår till 22 procent.

Enkätresultatet indikerar med andra ord att personella resurser bidrar till att barnkonventionen synliggörs i kommunal organisation och verksamhet, något som vi har kunnat konstatera även i tidigare enkätundersökningar. Vilket uppdrag och vilket mandat en sådan personell resurs bör ha, var i organisationen resursen bör placeras och så vidare, är dock frågor som inte närmare har belysts i den här undersökningen. En potentiell nackdel med en personlig resurs särskilt avsatt för att driva på arbetet med barnkonventionen är att en sådan skulle kunna innebära att barnkonventionen reduceras till en angelägenhet för ett fåtal personer inom den kommunala organisationen.

Barnkonsekvensanalyser och inflytande

Enligt artikel 3 i barnkonventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn. Ett sätt att omsätta detta krav i handling är att synliggöra barnets bästa genom att analysera konsekvenserna för barn och unga inför beslut som berör dem. Barnkonsekvensanalys är Barnombudsmannens benämning på den arbetsprocess genom vilket detta kan ske.

I enkäten ställde vi ett antal frågor kring kommunernas arbete med att analysera konsekvenserna för barn och unga. Frågorna handlade bland annat om huruvida det finns något beslut i kommunen om att använda barnkonsekvensanalyser. Vi frågade också om det finns skrivningar om att barnets bästa ska synliggöras i de beslutsprocesser som berör barn och unga i kommunens styrdokument. Slutligen frågade vi om kommunerna använder något systematiskt arbetssätt för att analysera konsekvenserna för barn och unga i de beslutsprocesser som berör dem.

Två tredjedelar av de kommuner som har skrivningar om barnkonventionen i något styrdokument uppger i enkäten att dessa handlar om att barnets bästa ska synliggöras i relevanta beslutsprocesser.

Frågor om att analysera konsekvenserna för barn och unga i beslutsprocesser som berör dem. Fråga 7, 8 i enkäten. Andel kommuner som svarar "ja". Procent.

Har kommunen fattat beslut om att analysera konsekvenserna för barn och unga i beslutsprocesser som berör dem? (Antal svarande kommuner: 268)	52
Använder kommunen något systematiskt arbetssätt för att analysera konsekvenserna för barn och unga i beslutsprocesser som berör dem? (Antal svarande kommuner: 263)	36

Som framgår av tabellen ovan har något fler än hälften av alla svarande, 52 procent, fattat beslut om att analysera konsekvenserna för barn i beslutsprocesser som berör dem. På frågan om kommunerna använder något systematiskt arbetssätt för att analysera konsekvenserna för barn svarar 36 procent att så är fallet.

Kommunerna fick också möjlighet att själva beskriva hur de systematiskt arbetar med att analysera konsekvenserna för barn och unga. Ett drygt tjugotal av kommunerna svarar att de använder sig av en så kallad checklista. Relativt många svarar att de använder sig av andra metoder eller arbetsprocesser. Exempel som nämns av flera kommuner är BBIC (barnets behov i centrum), webbsidor, kvalitetsredovisningar och deltagande i LUPP. Några kommuner uppger att det finns generella rutiner och/eller anvisningar om hur konsekvenserna för barn och unga ska synliggöras. Som exempel nämns här olika slags handledningar.

Barnkonsekvensanalyser i praktiken

Enkätresultatet visar att drygt hälften av kommunerna uppger att de har fattat beslut om att konsekvenser för barn och unga ska analyseras i de beslutsprocesser som rör dem. Av de kommuner som har skrivningar om barnkonventionens genomförande i något styrdokument har 66 procent beslutat att de ska synliggöra barnets bästa i beslutsprocesser. Detta kan tolkas som att det i relativt många kommuner finns en vilja att synliggöra barnets bästa i aktuella beslutsprocesser. För att ett arbete med att analysera konsekvenserna för

barn och unga ska komma till stånd är det av stor vikt att det finns ett övergripande beslut och att det finns tydliga mål om detta i relevanta styrdokument. Barnombudsmannen ser därför gärna att fler kommuner fattar beslut och i måldokument synliggör att konsekvenserna för barn och unga ska analyseras.

Endast en dryg tredjedel av alla som svarat på enkäten uppger att de använder ett systematiskt arbetssätt för att analysera konsekvenserna för barn och unga i kommunen. Av de kommuner som har valt att skriftligt beskriva sitt arbetssätt är det endast ett fåtal kommuner som särskilt poängterar att det finns generella rutiner och/eller arbetssätt för att analysera konsekvenserna. Barnombudsmannen anser att arbetet med att systematiskt analysera konsekvenser för barn och unga måste få större spridning och genomslag i kommunal verksamhet. Det räcker inte med att besluta och ta fram målsättningar om barnkonsekvensanalyser. Beslut måste också omsättas till praktik.

I framgångsfaktorerna lyfts särskilt fram vikten av att utgå ifrån befintliga arbetsprocesser när ett nytt perspektiv ska implementeras. Vi menar därför att nästa steg för många av de kommuner som har fattat beslut och tagit fram målsättningar är att ta fram rutiner och utveckla arbetssätt och metoder som kan användas i befintliga arbetsprocesser.

Modeller för barnkonsekvensanalyser

En av de metoder som är i bruk för att systematiskt pröva barnets bästa är den så kallade checklisten.³ Tidigare undersökningar från Barnombudsmannen har visat att checklisten är den metod som används av flest kommuner i det här sammanhanget. Det är emellertid en mindre andel av kommunerna som i årets enkät uppger att de använder sig av checklista i jämförelse med tidigare undersökningar. Eftersom frågan har ställts på ett annat sätt i den här enkäten är det dock svårt att göra direkta jämförelser med tidigare resultat. Men kanske kan svaren ändå ses som en indikation på att arbetet med checklistor behöver utvecklas.

Genom våra kontakter med landets kommuner har framkommit att det finns både positiva och negativa uppfattningar om checklistor. En del menar att de checklistor som finns används slentrianmässigt och i praktiken mest innebär en ökad arbetsbörda för berörd personal. Det är uppenbart att checklistor behöver anpassas utifrån den verksamhet där de ska användas. Det är också viktigt att checklistan blir en naturlig del av ett arbetssätt med att analysera konsekvenserna för barn och unga i beslutsprocesser. För att ett sådant arbetssätt ska få största möjliga effekt är det av stor vikt att samtliga aktörer får relevant information om och utbildning i hur och när metoden ska användas.

Ett exempel på ett arbetssätt för att genomföra barnkonventionen som utgår ifrån befintliga arbetsprocesser är BBIC (Barns behov i centrum) som används inom socialtjänsten. Flera kommuner i enkäten nämner också BBIC som en metod för att säkerställa barnets bästa i beslutsprocesser.

Barnombudsmannen har också tagit fram en egen modell som beskriver en möjlig arbetsprocess för att göra barnkonsekvensanalyser. I undersökningen framkommer att cirka hälften av landets kommuner känner till modellen. Av dem som känner till modellen anser majoriteten, 59 procent, att modellen är mycket eller ganska användbar.

---

³ Checklistan syftar till att på ett enkelt sätt tydliggöra att alla beslut ska konsekvensbeskrivas utifrån hur de påverkar barnen.

Barnkonsekvensanalyser inom olika verksamhetsområden

Vi har valt ut ett antal kommunala verksamhetsområden som särskilt intressanta att ställa ytterligare frågor om i enkäten. De områden vi valde ut var samhällsplanering, kultur och fritid, socialtjänstens individ- och familjeomsorg (IFO), förskola samt skola.

Vi frågade i vilken utsträckning de svarande bedömer att konsekvensanalyser efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga. Vi frågade också i vilken utsträckning det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att göra barnkonsekvensanalyser samt hur stor kunskap personalen har om denna arbetsprocess. Slutligen frågade vi efter i vilken utsträckning konsekvenserna för barn och unga analyseras inför beslut som rör dem.

Eftersom vi låter kommunen själv bedöma i vilken utsträckning politiker och tjänstemän intresserar sig för och arbetar med barnkonsekvensanalyser är det svårt att jämföra svaren mellan olika kommuner. Bedömningskriterierna kan mycket väl skilja sig åt.

För att kunna besvara frågorna måste kommunen tidigare i enkäten ha svarat att man har fattat ett övergripande beslut om att konsekvenser för barn och unga ska analyseras och/eller att man använder sig av ett systematiskt arbetssätt med barnkonsekvensanalyser. Det är 163 kommuner som uppfyller detta krav. Tanken var att vi på så sätt enbart skulle få svar från kommuner som har erfarenhet av att arbeta med barnkonsekvensanalyser och som därigenom skulle kunna göra mer kvalificerade bedömningar avseende dessa frågor.

I vilken utsträckning bedömer ni att konsekvensanalyser efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga? Fråga 10 i enkäten. Procent.

	I mycket stor eller stor utsträckning	I liten eller mycket liten utsträckning eller inte alls
Samhällsplanering	45	55
Kultur och fritid	63	37
Socialtjänstens individ- och familjeomsorg	72	28
Förskola	73	27
Skola	74	26

I vilken utsträckning bedömer ni att det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att göra konsekvensanalyser inför beslut som berör barn och unga? Fråga 11 i enkäten. Procent.

	I mycket stor eller stor utsträckning	I liten eller mycket liten utsträckning eller inte alls
Samhällsplanering	40	60
Kultur och fritid	60	40
Socialtjänstens individ- och familjeomsorg	77	23
Förskola	75	25
Skola	74	26

Hur stor kunskap har personalen om hur konsekvenserna för barn och unga kan analyseras i frågor som berör dem? Fråga 12 i enkäten. Procent.

	Mycket stor eller stor kunskap	Liten, mycket liten eller ingen kunskap
Samhällsplanering	41	59
Kultur och fritid	59	41
Socialtjänstens individ- och familjeomsorg	78	22
Förskola	74	26
Skola	72	28

I vilken utsträckning analyseras konsekvenserna för barn och unga inför beslut som berör dem? Fråga 13 i enkäten. Procent.

	I mycket stor eller stor utsträckning	I liten eller mycket liten utsträckning eller inte alls
Samhällsplanering	42	58
Kultur och fritid	67	33
Socialtjänstens individ- och familjeomsorg	85	15
Förskola	80	20
Skola	79	21

Svaren visar att det i relativt många av de tillfrågade verksamheterna tycks finnas ett intresse för arbetet med att analysera konsekvenserna för barn och unga. Ansvariga politiker frågar efter barnkonsekvensanalyser, verksamheternas chefer ger direktiv om sådana och personalen har i flertalet kommuner stor eller mycket stor kunskap om hur barnkonsekvensanalyser kan göras. De flesta kommuner gör här också bedömningen att konsekvenserna för barn och unga faktiskt analyseras.

Undantaget är samhällsplanering där svaren i "liten utsträckning" eller "mycket liten utsträckning" är vanliga. Varför så är fallet är svårt att besvara utifrån enkätresultatet. Som vi tidigare har påpekat är det emellertid viktigt att metoder och arbetssätt arbetas in i befintliga arbetsprocesser om de ska få något större genomslag i en verksamhet. Det är möjligt att detta är svårare att göra inom samhällsplanering än vad det är inom övriga verksamhetsområden vi frågade om i enkäten. I viss bemärkelse har ju barn och unga en mer framträdande roll och självklar plats inom till exempel skola och barnomsorg än vad de har inom samhällsplanering. Barnombudsmannen anser emellertid att eftersom barn och unga i hög utsträckning berörs av verksamhet inom samhällsplanering är det av största vikt att arbetet med barnkonsekvensanalyser får större genomslag även inom detta verksamhetsområde.

Inflytande

Barnkonventionens artikel 12 fastställer att alla barn och unga har rätt att fritt uttrycka sina åsikter och att åsikterna ska tillmätas betydelse utifrån barnets ålder och mognad. I enkäten ställde vi därför frågor om hur kommunerna arbetar för att leva upp till barnkonventionens artikel 12 om barns rätt att uttrycka sina åsikter och höras i de frågor som berör dem.

Vi frågade om kommunen har fattat beslut om att barns och ungas åsikter ska hämtas in och var ett beslut i sådana fall är taget. Vi frågade också efter vilka metoder som kommunerna använder för att hämta in barns och ungas åsikter och om kommunen bedriver något utvecklingsarbete kring barns och ungas inflytande. Vi frågade också om särskild hänsyn har tagits till pojkars och flickors olika villkor och behov vad gäller inflytande.

Frågor om barns och ungas inflytande. Fråga 14, 15 och 16 i enkäten. Andel kommuner som svarat "ja". Procent.

Har kommunen fattat något övergripande beslut om att barns och ungas åsikter skall inhämtas? (Antal svarande kommuner: 268)	67
Använder metoder inom kommunen för att inhämta barns och ungas åsikter (Antal svarande kommuner: 266)	91
Bedriver kommunen utvecklingsarbete kring barns och ungas möjligheter till inflytande? (Antal svarande kommuner: 265)	74

67 procent av alla svarande uppger att det finns ett övergripande beslut om att barns och ungas åsikter ska hämtas in i kommunen. I 74 procent av kommunerna pågår ett utvecklingsarbete för att öka barns och ungas möjlighet till inflytande. De flesta, 91 procent, har utvecklat en eller flera metoder för att ge barn och unga inflytande. Av kommuner som har skrivningar om hur barnkonventionen ska tillämpas i styrdokument uppger dessutom 64 procent att skrivningarna handlar om att utveckla barns och ungdomars möjligheter till inflytande.

Många metoder

Vi frågade också efter vilken eller vilka metoder som används av kommunerna för att ge barn och unga inflytande.

Vilka metoder används inom kommunen för att inhämta barns och ungas åsikter? Fråga 15 i enkäten. Flervalsfråga. Procent.

Enkät till barn och unga	58
Ungdomsråd	47
Referensgrupper med barn och unga	36
Fokusgrupper med barn och unga	24
Ungdomsforum	23
Webb/chatt med barn och unga	11
Barnråd	6
Annan metod	38
Ingen metod	9

Antal svarande kommuner (procentbas): 266

En stor majoritet, 91 procent, av kommunerna använder sig av åtminstone en metod för att ge barn och unga inflytande. Flertalet av kommunerna har svarat att de använder fler än en metod, 24 procent uppgav att de använder minst fyra metoder. Generellt torde gälla att ju fler metoder som används, desto större möjligheter har barn och unga att göra sina åsikter hörda. Barn och unga har rätt till inflytande i många olika frågor och formerna för detta måste anpassas både till vilken fråga och till vilka barn det gäller.

58 procent av kommunerna svarar att de använder sig av enkäter till barn och unga. 47 procent svarar ungdomsråd och 36 procent uppger att de använder sig av en referensgrupp

med barn och unga. Elva procent svarar att de använder webb/chatt som metod och sex procent att det använder sig av barnråd.

38 procent av kommunerna anger svarsalternativet ”annan metod”. De fick möjlighet att beskriva vilken eller vilka metoder de då syftar på. Ett antal kommuner svarar att de ska inrätta ett ungdomsråd, ungdomsfullmäktige eller något liknande forum. Andra kommuner lyfter fram elevråd eller andra skolrelaterade barn- och ungdomsråd som till exempel kostråd. Några svar handlar om att barn och unga har möjlighet till inflytande i enskilda frågeställningar. Ett exempel på ett sådant svar är ”i många enskilda frågor har barn inflytande”, ett annat är att kommunen har ”samverkan med ungdomar i årskurs 7–9 kring drogfria arrangemang”. En kommun uppger att de har en särskild demokratiberedning med inriktning på barn- och ungdomsdemokrati. Andra metoder för inflytande som nämns är BBIC, e-demokratidagar, idétävlingar och framtidsverkstad.

I enkäten fick också respondenterna möjlighet att med egna ord berätta hur kommunen arbetar med barns och ungas inflytande. Flera svar kretsar här kring olika former av råd eller liknande forum. En kommun berättar till exempel att ”ungdomsrådet är remissinstans, driver egna frågor och till exempel fungerar rådgivande i stadsplanering, marknadsföring med mera”. Andra kommuner lyfter fram generella insatser som till exempel olika former av medborgarförslag.

En arena för inflytande som ofta nämns är skolan. ”Elever från grundskolans årskurser 7 till 9 och gymnasiet deltar i skolnämndens sammanträden med yttranderätt”, berättar en kommun i enkäten. Några kommuner lyfter fram att unga får disponera och styra över ekonomiska medel som tilldelas dem av kommunen. Till exempel nämns ”Barbros bankomat” där en ungdomsgrupp fördelar medel till ungdomsprojekt och olika intressegrupper. Andra svar lyfter fram att barn och unga har getts möjlighet att påverka enskilda beslut. I ett svar framkommer till exempel att ”barn och unga i referensgrupper har deltagit vid planeringen av nya Täby centrum”. En annan kategori svar kretsar kring att unga fått möjlighet att träffa beslutsfattare. En kommun berättar till exempel om ”Ett fullmäktigsammanträde där ungdomar deltog och temat var ungdomsfrågor”. Ytterligare svar handlar om att kommunen har använt sig av LUPP-undersökningar eller andra enkätundersökningar.

Hur ser det egentligen ut?

Det finns mycket positivt att säga om många kommuners arbete med barns och ungas inflytande. Två tredjedelar av kommunerna har uppgett att det finns ett övergripande beslut i frågan och nästan lika många har angett i styrdokument att de ska utveckla barns och ungas möjligheter till inflytande. Av enkätsvaren framgår också att de flesta kommuner idag har åtminstone en metod för att ge barn och unga inflytande och att ett flertal kommuner använder fler än en metod. I många kommuner pågår dessutom ett utvecklingsarbete för att öka barns och ungas möjlighet till inflytande, något som är positivt då det antyder både en vilja att och en beredskap för att utvidga och utveckla barns och ungas möjligheter till inflytande.

På frågan om vilka metoder som använts i arbetet med inflytande svarar nästan hälften av kommunerna att de har ett ungdomsråd och sju procent att de har ett så kallat barnråd. Av de öppna svaren kan vi konstatera att de flesta svaren här kretsar kring ungdomars möjlighet till inflytande medan relativt få svar rör ”barn”. Sammantaget antyder detta att merparten av de metoder som idag används av kommunerna riktar sig till ungdomar snarare än till barn. Barnombudsmannen vill påpeka att även yngre barn har rätt till

inflytande utifrån ålder och mognad och att fler kommuner därför bör sträva efter att synliggöra även deras åsikter.

Vår bedömning är att det ändå finns förutsättningar för att ytterligare öka barns och ungas möjligheter till inflytande. Även om enkätundersökningen visar att det finns många kommuner som vidtagit många och olika åtgärder för att skapa förutsättningar för arbetet med barns och ungas inflytande behöver inte detta betyda att barn och unga själva upplever att de har inflytande. I en undersökning som presenterades i Barnombudsmannens årsrapport från 2006, "Röster som räknas", konstaterades att en majoritet av de barn och unga som svarat ansåg att de vuxna som bestämmer inte har frågat barn och unga om vad de tycker. I samma undersökning menade nästan hälften att de har ganska små eller mycket små möjligheter att säga vad de tycker till dem som bestämmer i kommunen.

En viktig del av genomförandet av barnkonventionen är att barn och unga själva vet och förstår att de har rättigheter. Att informera barn och unga om sina rättigheter enligt barnkonventionen är därför ett strategiskt sätt att driva på genomförandet av konventionen. Om allt fler barn och unga blir medvetna om sina rättigheter och kan uttrycka dem i kontakter med vuxenvärlden torde trycket på vuxenvärlden att på olika sätt tillgodose dessa rättigheter öka.

Skillnad på pojkar och flickor

På frågan om någon hänsyn tas till pojkars och flickors behov när det gäller inflytande uppger något fler än hälften av alla svarande att så görs. Kommunerna hade i enkäten möjlighet att i egna ord beskriva detta närmare. Några exempel som nämns är riktade insatser inom skola och fritidsgårdsverksamhet. Det ges också några exempel på genusprojekt. Enligt barnkonventionens artikel 2 får det inte finnas någon diskriminering utifrån till exempel kön. Barnombudsmannens mening är att fler kommuner bör ta hänsyn till pojkars och flickors olika behov vid de insatser som görs för att öka barns och ungas möjligheter till inflytande.

Inflytande inom olika verksamheter

Vi valde också ut ett antal kommunala verksamhetsområden inom vilka vi bedömde det vara särskilt intressant att fråga vidare om barns och ungas möjligheter till inflytande. De områden vi valde ut var samhällsplanering, kultur och fritid, socialtjänstens individ- och familjeomsorg, förskola och skola.

Frågorna handlade om i vilken utsträckning de svarande kommunerna bedömde att barns och ungas åsikter efterfrågas av politiker inför beslut som berör barn och unga. Vi frågade också i vilken utsträckning det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att hämta in barns och ungas åsikter. Slutligen frågade vi efter hur stor kunskap personalen har om att hämta in synpunkter från barn och unga och i vilken utsträckning barns och ungas synpunkter beaktas vid beslut som berör dem.

För att kunna besvara frågorna om arbetet med inflytande inom dessa verksamhetsområden måste man tidigare i enkäten ha svarat att det finns ett övergripande beslut om att barns och ungas åsikter ska hämtas in och/eller att kommunen använder sig av någon metod för att ge barn och unga inflytande. Då majoriteten av kommunerna har uppgett att de använder någon metod för att hämta in barns och ungas synpunkter har de flesta kunnat besvara frågorna om de olika verksamhetsområdenas arbete med inflytande.

Frågorna innebär att kommunerna själva har fått bedöma det egna arbetet. Därför måste försiktighet iakttas vid jämförelser kommuner emellan då bedömningskriterierna kan skilja sig åt mellan kommunerna. Vårt syfte med frågorna är emellertid inte att studera vilka kommuner som kommit längst i sitt inflytandearbete utan snarare att belysa och utröna mönster i olika verksamheters arbete för ökat och bättre inflytande för barn och unga. Vi vill också studera om det övergripande beslut har fått genomslag i olika verksamheter.

I vilken utsträckning bedömer ni att barns och ungas egna åsikter efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga? Fråga 19 i enkäten. Procent.

	I mycket stor eller stor utsträckning	I liten eller mycket liten utsträckning eller inte alls
Samhällsplanering	32	68
Kultur och fritid	61	39
Socialtjänstens individ- och familjeomsorg	62	38
Förskola	54	46
Skola	64	36

I vilken utsträckning bedömer ni att det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att barns och ungas åsikter ska inhämtas inför beslut som berör barn och unga? Fråga 20 i enkäten. Procent.

	I mycket stor eller stor utsträckning	I liten eller mycket liten utsträckning eller inte alls
Samhällsplanering	25	75
Kultur och fritid	58	42
Socialtjänstens individ- och familjeomsorg	69	31
Förskola	61	39
Skola	66	34

I vilken utsträckning bedömer ni att personalen har kunskap om att samtala med barn eller att på andra sätt inhämta barns och ungas egna synpunkter? Fråga 21 i enkäten. Procent.

	Mycket stor eller stor kunskap	Liten, mycket liten eller ingen kunskap
Samhällsplanering	26	74
Kultur och fritid	81	19
Socialtjänstens individ- och familjeomsorg	89	11
Förskola	92	8
Skola	91	9

I vilken utsträckning bedömer ni att barn och unga har inflytande inom de delar av verksamheten som berör dem? Fråga 22 i enkäten. Procent.

	I mycket stor eller stor utsträckning	I liten eller mycket liten utsträckning eller inte alls
Samhällsplanering	19	81
Kultur och fritid	67	33
Socialtjänstens individ- och familjeomsorg	55	45
Förskola	63	37
Skola	73	27

Inom verksamhetsområdena kultur och fritid, socialtjänstens individ- och familjeomsorg, förskola samt skola uppger de flesta kommuner något av svaren ”i mycket stor utsträckning” eller ”i stor utsträckning” på alla frågor. Inom verksamhetsområdet samhällsplanering är det emellertid vanligare att kommunerna svarar enligt alternativen ”i liten utsträckning”, ”i mycket liten utsträckning” eller ”inte alls”. Liknande resultat, att barns och ungas inflytande inte har fått så stort genomslag inom samhällsplanering, har vi också kunnat konstatera i tidigare enkätundersökningar.

Barnombudsmannen anser att arbetet med att ge barn och unga inflytande behöver utvecklas inom samhällsplaneringsområdet. Enkätresultaten indikerar att inflytande är en fråga av mindre vikt inom detta verksamhetsområde än de övriga. Färre politiker efterfrågar barns och ungas synpunkter, det kommer färre direktiv från ledningen om att hämta in barns och ungas synpunkter och personalen har inte alltid kunskap om hur detta kan göras. Vad av detta som beror på vad är dock svårare att säga. En förklaring till att just detta område visar mindre intresse för inflytande kan vara att det i till skillnad från övriga verksamheter i enkäten sällan arbetar direkt med barn. Det betyder dock inte att barn inte berörs av verksamheten. Det finns många verksamheter inom samhällsplanering som påverkar barns vardag i form av skolvägar, möjlighet till lek och rekreation med mera.

Den fråga där flest kommuner har uppgett något av alternativen ”i mycket stor utsträckning” eller ”i stor utsträckning” handlar om i vilken utsträckning de svarande bedömer att personalen har kunskap om olika sätt att hämta in synpunkter från barn och unga. Färre bedömer att barns och ungas åsikter efterfrågas av politiker inför beslut och att det finns tydliga direktiv från verksamheternas ledning. En av framgångsfaktorerna för genomförandet av barnkonventionen handlar om att ledningen bör ge sitt stöd för detta arbete. För att stärka arbetet med barns och ungas inflytande kan det behövas att verksamhetens chefer ger tydliga direktiv om att barns och ungas egna åsikter i beslut som rör dem ska hämtas in och att politiker också efterfrågar detta.

Direktiv ger inte alltid inflytande

Inom verksamhetsområdet socialtjänstens individ- och familjeomsorg uppger drygt hälften av dem som svarat att barn och unga har inflytande. Men fler kommuner än så anger samtidigt att politiker efterfrågar barns och ungas åsikter, att chefer ger tydliga direktiv om att barns och ungas åsikter ska hämtas in och att personalen har kunskap om att på olika sätt hämta in barns och ungas egna synpunkter. I vissa kommuner förefaller det vara så att förutsättningarna finns men att det faktiska arbetet med inflytande av någon anledning uteblir. En möjlig förklaring är att många gånger handlar socialtjänstens arbete om komplexa situationer som försvårar för de verksamma inom socialtjänsten att ge barn

och unga inflytande. Det kan med andra ord vara svårt att hitta lämpliga sätt att hämta in barns och ungas synpunkter i dessa arbetsprocesser.

Sammanfattande analys

De flesta kommuner vill själva framhålla en relativt positiv bild av arbetet med barnkonsekvensanalyser inom de verksamhetsområden som vi särskilt valt att undersöka. Men vi kan konstatera att det inte är så många kommuner som uppger att de använder ett systematiskt arbetssätt för att analysera konsekvenserna för barn och unga i beslutsprocesser som berör dessa grupper.

Vår erfarenhet visar att det finns oklarheter kring arbetet med barnkonsekvensanalyser. Många av de frågor Barnombudsmannen får handlar om när en särskild analys för barn och unga ska göras, hur omfattande en barnkonsekvensanalys ska vara och vad den ska innehålla. Många återkommer till hur barns och ungas röster ska behandlas när man gör en barnkonsekvensanalys. Det är tydligt att arbetet med att utveckla barnkonsekvensanalyser måste fortsätta och att kommunerna här behöver stöd.

Även om enkätundersökningen visar att många kommuner har förutsättningar att ge barn och unga inflytande kan vi samtidigt konstatera att det finns mycket kvar att göra innan barn och unga själva upplever att de har inflytande. I en undersökning som presenterades i vår rapport "Röster som räknas" framkom att en majoritet av de barn och unga som svarat ansåg att de vuxna som bestämmer inte har frågat barn och unga om vad de tycker. I samma undersökning menade nästan hälften av alla svarande att de har ganska små eller mycket små möjligheter att säga vad de tycker till dem som bestämmer i kommunen.

Kunskap, utbildning och stöd

Den nationella strategin för barnkonventionens genomförande lyfter fram att kommuner bör erbjuda insatser för att stärka barnkompetensen och öka kunskaperna om barnkonventionen. Vi frågade därför om kommunen har genomfört någon utbildning på minst en halv dag om barnkonventionens genomförande.

Vi frågade också om barnkonventionen ingår i kommunens introduktionsutbildningar och om kommunen planerar att genomföra någon utbildning på minst en halv dag det närmaste året. Dessutom frågade vi efter hur kommunerna bedömer behovet av utbildning samt hur stor kunskapen är om barnkonventionen hos olika personalkategorier inom kommunen.

Enkäten avslutades med frågor om vilket stöd kommunerna vill ha av Barnombudsmannen samt om vad kommunerna själva menar behövs för att ta ytterligare steg framåt i arbetet med barnkonventionen/barnperspektivet.

Få genomför utbildning

I tabellen nedan presenteras några av de frågor som rör utbildning.

Utbildning om barnkonventionen. Frågorna 23, 24 och 25 i enkäten. Procent.

	Ja	Nej
Har kommunen under 2005–2007 genomfört utbildning om barnkonventionens genomförande? (Antal svarande kommuner: 265)	29	71
Ingår barnkonventionen i kommunens introduktionsutbildningar? (Antal svarande kommuner: 264)	16	84
Planerar kommunen under det närmaste året att genomföra en utbildning på minst en halv dag om barnkonventionens genomförande? (Antal svarande kommuner: 261)	26	74

Svaren visar att cirka 30 procent av kommunerna har genomfört någon utbildning om barnkonventionen de senaste två åren för antingen förtroendevalda, chefer och högre tjänstemän eller andra personalkategorier. I 16 procent av kommunerna ingår barnkonventionen som en del av kommunens introduktionsutbildningar. De flesta kommuner uppger att introduktionsutbildningarna vänder sig till ”andra personalkategorier” medan något färre uppger att sådana utbildningar hålls för förtroendevalda och chefer eller högre tjänstemän. 26 procent av kommunerna avser att genomföra utbildning på minst en halv dag om barnkonventionen för åtminstone någon av personalgrupperna som anges ovan.

Kommunerna har också haft möjlighet svara på en öppen fråga om vad kommunen har för behov av utbildning. En kategorisering av svaren visar att det finns behov av såväl grundläggande utbildning om barnkonventionen som utbildningar om hur barnkonventionens anda och intentioner kan omvandlas till praktik och handling. Några kommuner vill särskilt rikta sina utbildningsinsatser till chefer och/eller förtroendevalda och/eller till specifika verksamhetsområden som till exempel förskola och skola.

Enkätsvaren visar att endast en knapp tredjedel av kommunerna har genomfört utbildningar om barnkonventionen och att ännu färre har planerat att genomföra sådana. Det är inte heller många kommuner som i enkäten uppger att barnkonventionen ingår som en del i kommunens introduktionsutbildningar. Vi har tidigare i rapporten konstaterat att det finns många kommuner som har fattat beslut om och skrivit in i sina styrdokument att barnkonventionen ska genomföras. Det är däremot färre som i styrdokumentet nämner att kunskapen om barnkonventionen ska öka eller att de ska öka barnkompetensen inom organisationen. En slutsats som vi kom fram till vid sammanställningen av 2005 års enkätresultat var att det fanns ett stort behov av kompetensutveckling men att de inte avsattes resurser för att genomföra utbildnings- och informationsinsatser. Den här bilden bekräftas även i den här undersökningen.

Utbildning skapar aktivitet

Vid en närmare analys av enkätresultaten framkommer att de kommuner som har genomfört en utbildning under de senaste två åren i högre grad än andra har uppgett att det finns personella resurser för att driva på arbetet med barnkonventionen. 44 procent av de förstnämnda kommunerna har en sådan resurs, att jämföra med 22 procent av de sistnämnda.

Det framkommer också att 65 procent av de kommuner som genomfört en utbildning har samverkat med andra aktörer i syfte att driva på barnkonventionen. Bland kommuner som inte har genomfört en utbildning har 25 procent samverkat med annan aktör. 80 procent av kommunerna som har hållit en utbildning har dessutom genomfört någon aktivitet i syfte att driva på barnkonventionen, att jämföra med 33 procent av övriga kommuner. 43 procent av kommunerna i den förstnämnda gruppen använder sig också av ett systematiskt arbetsätt för att analysera konsekvenserna för barn och unga, att jämföra med 34 procent av övriga kommuner.

Sammantaget indikerar resultatet att utbildning är en viktig del av aktiva kommuners arbete med barnkonventionen

Chefer har kunskap

Vi frågade också hur stor kunskapen är om barnkonventionen hos förtroendevalda, chefer och högre tjänstemän samt hos andra personalkategorier.

Bedömningar av hur stor är kunskapen om barnkonventionen är i kommunen? Fråga 27 i enkäten. Procent.

	Mycket stor	Ganska stor	Varken stor eller liten	Ganska liten	Mycket liten
Förtroendevalda (Antal svarande kommuner: 261)	1	33	52	13	2
Chefer och högre tjänstemän (Antal svarande kommuner: 264)	3	48	42	6	1
Andra personalkategorier (Antal svarande kommuner: 265)	2	36	53	8	1

Av svaren framgår att strax över hälften av de förtroendevalda varken har stor eller liten kunskap om barnkonventionen medan 33 procent uppgavs ha ganska stor kunskap. När det gäller chefer och högre tjänstemän bedöms 48 procent ha ganska god kunskap medan 42 procent varken har stor eller liten kunskap. Av de andra personalkategorierna är det 53 procent som har varken stor eller liten kunskap medan det är 36 procent som uppges ha

ganska god kunskap. Det är få kommuner som uppger något av alternativen ”mycket stor”, ”ganska liten” eller ”mycket liten” inom samtliga kategorier.

Enligt kommunernas egen bedömning är alltså kunskapen om barnkonventionen störst hos chefer och högre tjänstemän i de flesta kommuner. Vår förhoppning är att denna kunskap kan bidra till att arbetet med barnkonventionen utvecklas och fördjupas i berörda kommuner. Vissa resultat i undersökning tyder dock på att det är i det praktiska arbetet, som till exempel när det gäller att hitta metoder och arbetssätt, som arbetet med barnkonventionen idag går trögt och riskerar att stanna upp i kommunerna.

Nästa steg

Många kommuner har svarat på den öppna frågan om vilka ytterligare steg som behövs för att ta ett steg framåt i arbetet med barnkonventionen/barnperspektivet. Vi har även här kategoriserat svaren.

I en kategori framförs att det framför allt behövs resurser. En kommun skrev till exempel att ”kommunens förvaltningar behöver mer resurser eller samverkan med andra aktörer i syfte att effektivt kunna utnyttja befintliga resurser”. En annan kommun efterfrågar ”Ytterligare insatser i form av speciell tjänst”.

I en annan kategori svar efterlyses tydligare ställningstaganden från politiker och/eller chefer med mera. En kommun skrev till exempel att ”Ordförande och vice ordförande får ta ställning i denna fråga”, en annan att ”frågan behöver aktualiseras på förvaltningschefs- och politiker nivå”.

Ytterligare en kategori svarande ser ett behov av att utveckla metoder och/eller arbetssätt som till exempel att ”införa barnkonsekvensanalyser inför beslut” eller ”hitta bra vägar för att hämta in barns och ungas egna synpunkter”. Många svar i denna kategori efterlyser en ökad satsning på utbildning och/eller informationsinsatser. Det kan till exempel handla om ”Utbildning för förtroendevalda” eller ”inspiration om hur arbetet med barnkonventionen kan integreras med befintligt arbete i vardagen”.

En sammantagen tolkning av svaren angående utbildning kan vara att utbildningsinsatser inte är det som kommunerna i första hand vill satsa på. Det finns säkert flera olika orsaker till varför så är fallet. En sådan kan vara att det har genomförts kompetenshöjande insatser tidigare och att man anser att ytterligare insatser inte behövs.

Det kan också handla om att kommunerna inte anser att de har ekonomiska resurser att genomföra utbildningsinsatser om barnkonventionen. Ytterligare en orsak kan vara att man fokuserar på insatser som inte direkt handlar om barnkonventionen som dokument. Det kan då röra sig om att det genomförs utbildningsinsatser kring inflytande och/eller barnperspektiv generellt men där barnkonventionen inte finns med som en naturlig del.

Sammanfattande analys

Några framgångsfaktorer för att implementera barnkonventionen handlar om dialog och erfarenhetsöverföring samt kunskap och information. Undersökningen visar att det finns många kommuner som har fattat beslut om barnkonventionen och att det finns målsättningar om den på flera olika nivåer i organisationerna. Dessa kommuner har skapat goda förutsättningar för att arbeta med barnkonsekvensanalyser och inflytande men kan behöva en viss typ av kompetenshöjande insatser i form av till exempel överföring av

kunskap mellan olika verksamhetsområden och/eller kunskaper om uppföljning kring sina mål och aktiviteter.

Andra kommuner har inte kommit så långt och här kan det finnas behov av grundläggande kunskaper om barnkonventionen men också om hur den kan omsättas till praktik och handling i kommunala verksamheter. Barnombudsmannen menar därför att det är nödvändigt med en ständig kompetensutveckling om barnkonventionen och dess genomförande.

Bilaga – tabeller

1. Har kommunen fattat beslut om att arbeta utifrån barnkonventionen?

	Antal	Procent
Ja	210	78
Nej	59	22
Total	269	100

1b. Om ja på fråga 1: När fattade kommunen beslut om att arbeta utifrån barnkonventionen?

	Antal	Procent
Före 1999	41	20
1999-2001	79	38
2002-2004	65	31
2005-2007	24	11
Total	209	100

2. Finns det skrivningar om hur barnkonventionen ska tillämpas i kommunens interna styrdokument?

	Antal	Procent
Ja	190	71
Nej	77	29
Total	267	100

2b. Om ja på fråga 2: I vilka av kommunens interna styrdokument finns skrivningar om hur barnkonventionen ska tillämpas? (Flerval)

	Antal	Procent
I verksamhetsplanering 2007	59	31
I långsiktig verksamhetsplanering	63	34
I arbetsordning	16	8
I budgetunderlag	37	20
I barnbilaga till budget	4	2
I särskild handlingsplan/strategi/policy för barnkonventionens genomförande	51	27
I avtal med egna verksamheter och entreprenörer	6	3
I utbildningsplan för barnkonventionens genomförande	15	8
I annat dokument	102	54

Antal kommuner (procentbas): 188

2c. Om ja på fråga 2: På vilket sätt anges i nämnda dokument hur kommunen ska arbeta för att genomföra barnkonventionen? (Flerval)

	Antal	Procent
Öka kunskapen om barnkonventionen inom organisationen	62	33
Öka barnkompetensen inom organisationen	36	19
Utveckla barns och ungdomars möjligheter till inflytande i frågor som berör dem	121	64
"Barnets bästa" synliggörs i de beslutsprocesser som berör barn och unga	125	66
Annat	37	20
Anges ej	9	5

Antal kommuner (procentbas): 190

3. Hur har kommunen följt upp arbetet med barnkonventionen? (Flerval)

	Antal	Procent
Revision	21	8
Barnbokslut	23	9
Halvårsuppföljning	5	2
Löpande verksamhetsuppföljning	105	40
Indikatorer	15	6
Annat	76	29
Kommunen har inte följt upp arbetet med barnkonventionen	86	33

Antal kommuner (procentbas): 264

4. Har kommunen särskilt avsatt personella resurser för att driva på arbetet med barnkonventionen? (Till exempel genom en samordningsfunktion eller en projektgrupp)

	Antal	Procent
Ja	77	28
Nej	193	72
Total	270	100

5. Har kommunen under de två senaste åren genomfört någon eller några aktiviteter i syfte att driva på arbetet med barnkonventionen?

	Antal	Procent
Ja	126	47
Nej	144	53
Total	270	100

6. Har kommunen under de två senaste åren samverkat med andra aktörer i syfte att driva på arbetet med barnkonventionen?

	Antal	Procent
Ja	99	37
Nej	170	63
Total	269	100

7. Har kommunen fattat beslut om att analysera konsekvenserna för barn och unga i beslutsprocesser som berör dem?

	Antal	Procent
Ja	140	52
Nej	128	48
Total	268	100

7b. Om ja på fråga 7: Var har beslutet tagits? (Flerval)

	Antal	Procent
I kommunfullmäktige	78	56
I kommunstyrelsen	25	18
I nämnd, styrelse, beredning, utskott eller annat politiskt organ	66	48

Antal kommuner (procentbas): 139

8. Använder kommunen något systematiskt arbetssätt för att analysera konsekvenserna för barn och unga i beslutsprocesser som berör dem?

	Antal	Procent
Ja	95	36
Nej	168	64
Total	263	100

9. Känner kommunen till Barnombudsmannens modell för en barnkonsekvensanalys?

	Antal	Procent
Ja	131	49
Nej	136	51
Total	267	100

9b. Om ja på fråga 9: Hur användbar anser ni att modellen är?

	Antal	Procent
Mycket användbar	14	11
Ganska användbar	63	48
Varken eller	44	34
Mycket lite användbar	8	6
Ej användbar alls	2	2
Total	131	100

10. Samhällsplanering. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning bedömer ni att konsekvensanalyser efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	10	6
I stor utsträckning	61	39
I liten utsträckning	61	39
I mycket liten utsträckning	17	11
Inte alls	9	6
Total	158	100

10. Kultur och fritid. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning bedömer ni att konsekvensanalyser efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	38	23
I stor utsträckning	64	40
I liten utsträckning	39	24
I mycket liten utsträckning	11	7
Inte alls	10	6
Total	162	100

10. Socialtjänstens IFO. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning bedömer ni att konsekvensanalyser efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	47	29
I stor utsträckning	69	43
I liten utsträckning	27	17
I mycket liten utsträckning	11	7
Inte alls	6	4
Total	160	100

10. Förskola. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning bedömer ni att konsekvensanalyser efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	46	28
I stor utsträckning	73	45
I liten utsträckning	29	18
I mycket liten utsträckning	8	5
Inte alls	7	4
Total	163	100

10. Skola. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning bedömer ni att konsekvensanalyser efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	48	29
I stor utsträckning	73	45
I liten utsträckning	28	17
I mycket liten utsträckning	7	4
Inte alls	7	4
Total	163	100

11. Samhällsplanering. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning bedömer ni att det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att göra konsekvensanalyser inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	9	6
I stor utsträckning	54	34
I liten utsträckning	63	40
I mycket liten utsträckning	21	13
Inte alls	12	8
Total	159	100

11. Kultur och fritid. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning bedömer ni att det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att göra konsekvensanalyser inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	23	14
I stor utsträckning	73	45
I liten utsträckning	39	24
I mycket liten utsträckning	16	10
Inte alls	10	6
Total	161	100

11. Socialtjänstens IFO. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning bedömer ni att det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att göra konsekvensanalyser inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	46	29
I stor utsträckning	77	48
I liten utsträckning	23	14
I mycket liten utsträckning	10	6
Inte alls	4	3
Total	160	100

11. Förskola. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning bedömer ni att det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att göra konsekvensanalyser inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	44	27
I stor utsträckning	79	48
I liten utsträckning	26	16
I mycket liten utsträckning	9	6
Inte alls	5	3
Total	163	100

11. Skola. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning bedömer ni att det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att göra konsekvensanalyser inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	46	28
I stor utsträckning	75	46
I liten utsträckning	28	17
I mycket liten utsträckning	9	6
Inte alls	5	3
Total	163	100

12. Samhällsplanering. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: Hur stor kunskap har personalen om hur konsekvenserna för barn och unga kan analyseras inför beslut som berör dem?

	Antal	Procent
Mycket stor kunskap	7	4
Stor kunskap	57	36
Liten kunskap	73	46
Mycket liten kunskap	18	11
Ingen kunskap alls	3	2
Total	158	100

12. Kultur och fritid Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: Hur stor kunskap har personalen om hur konsekvenserna för barn och unga kan analyseras inför beslut som berör dem?

	Antal	Procent
Mycket stor kunskap	15	9
Stor kunskap	80	49
Liten kunskap	51	31
Mycket liten kunskap	14	9
Ingen kunskap alls	2	1
Total	162	100

12. Socialtjänstens IFO Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: Hur stor kunskap har personalen om hur konsekvenserna för barn och unga kan analyseras inför beslut som berör dem?

	Antal	Procent
Mycket stor kunskap	47	29
Stor kunskap	79	49
Liten kunskap	30	19
Mycket liten kunskap	4	2
Ingen kunskap alls	1	1
Total	161	100

12. Förskola. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: Hur stor kunskap har personalen om hur konsekvenserna för barn och unga kan analyseras inför beslut som berör dem?

	Antal	Procent
Mycket stor kunskap	31	19
Stor kunskap	89	55
Liten kunskap	38	23
Mycket liten kunskap	4	2
Ingen kunskap alls	1	1
Total	163	100

12. Skola. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: Hur stor kunskap har personalen om hur konsekvenserna för barn och unga kan analyseras inför beslut som berör dem?

	Antal	Procent
Mycket stor kunskap	32	20
Stor kunskap	86	53
Liten kunskap	39	24
Mycket liten kunskap	5	3
Ingen kunskap alls	1	1
Total	163	100

13. Samhällsplanering. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning analyseras konsekvenserna för barn och unga inför beslut som berör dem?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	8	5
I stor utsträckning	58	37
I liten utsträckning	74	47
I mycket liten utsträckning	13	8
Inte alls	4	3
Total	157	100

13. Kultur och fritid. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning analyseras konsekvenserna för barn och unga inför beslut som berör dem?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	16	10
I stor utsträckning	92	57
I liten utsträckning	41	25
I mycket liten utsträckning	9	6
Inte alls	3	2
Total	161	100

13. Socialtjänstens IFO Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning analyseras konsekvenserna för barn och unga inför beslut som berör dem?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	53	33
I stor utsträckning	82	52
I liten utsträckning	20	13
I mycket liten utsträckning	2	1
Inte alls	2	1
Total	159	100

13. Förskola Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning analyseras konsekvenserna för barn och unga inför beslut som berör dem?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	38	23
I stor utsträckning	91	56
I liten utsträckning	28	17
I mycket liten utsträckning	3	2
Inte alls	2	1
Total	162	100

13. Skola. Om ja på fråga 7 och/eller fråga 8: I vilken utsträckning analyseras konsekvenserna för barn och unga inför beslut som berör dem?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	38	23
I stor utsträckning	90	56
I liten utsträckning	29	18
I mycket liten utsträckning	3	2
Inte alls	2	1
Total	162	100

14. Har kommunen fattat något övergripande beslut om att barns och ungas åsikter ska inhämtas?

	Antal	Procent
Ja	180	67
Nej	88	33
Total	268	100

14b. Om ja på fråga 14: Var har beslutet tagits? Flerval.

	Antal	Procent
I kommunfullmäktige	130	73
I kommunstyrelsen	38	21
I nämnd, styrelse, beredning, delegation, utskott eller annat politiskt organ	63	35

Antal kommuner (procentbas): 179

15. Vilka metoder används inom kommunen för att inhämta barns och ungas åsikter? Flerval.

	Antal	Procent
Barnråd	17	6
Ungdomsråd	125	47
Ungdomsforum	60	23
Enkät till barn och unga	155	58
Referensgrupper med barn och unga	95	36
Fokusgrupper med barn och unga	65	24
Webb/chatt med barn och unga	29	11
Annan metod	101	38
Kommunen använder ingen sådan metod	24	9

Antal kommuner (procentbas): 266

16. Bedriver kommunen utvecklingsarbete kring barns och ungas möjligheter till inflytande?

	Antal	Procent
Ja	197	74
Nej	68	26
Total	265	100

17. Om ja på fråga 14 och någon metod på fråga 15: Har särskild hänsyn tagits till pojkars och flickors ibland olika behov och villkor i kommunens arbete med barns och ungas inflytande?

	Antal	Procent
Ja	91	53
Nej	82	47
Total	173	100

19. Samhällsplanering. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att barns och ungas egna åsikter efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	12	5
I stor utsträckning	63	27
I liten utsträckning	111	47
I mycket liten utsträckning	37	16
Inte alls	11	5
Total	234	100

19. Kultur och fritid. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att barns och ungas egna åsikter efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	32	13
I stor utsträckning	116	48
I liten utsträckning	72	30
I mycket liten utsträckning	18	8
Inte alls	3	1
Total	241	100

19. Socialtjänstens IFO. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att barns och ungas egna åsikter efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	41	17
I stor utsträckning	106	45
I liten utsträckning	70	30
I mycket liten utsträckning	12	5
Inte alls	8	3
Total	237	100

19. Förskola. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att barns och ungas egna åsikter efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	27	11
I stor utsträckning	104	43
I liten utsträckning	83	35
I mycket liten utsträckning	16	7
Inte alls	10	4
Total	240	100

19. Skola. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att barns och ungas egna åsikter efterfrågas av kommunens politiker inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	34	14
I stor utsträckning	121	50
I liten utsträckning	71	30
I mycket liten utsträckning	10	4
Inte alls	4	2
Total	240	100

20. Samhällsplanering. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att barns och ungas åsikter ska inhämtas inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	10	4
I stor utsträckning	49	21
I liten utsträckning	116	50
I mycket liten utsträckning	41	18
Inte alls	16	7
Total	232	100

20. Kultur och fritid. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att barns och ungas åsikter ska inhämtas inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	23	10
I stor utsträckning	114	48
I liten utsträckning	73	30
I mycket liten utsträckning	24	10
Inte alls	5	2
Total	239	100

20. Socialtjänstens IFO. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att barns och ungas åsikter ska inhämtas inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	69	29
I stor utsträckning	94	40
I liten utsträckning	53	23
I mycket liten utsträckning	13	6
Inte alls	6	3
Total	235	101

20. Förskola. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att barns och ungas åsikter ska inhämtas inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	43	18
I stor utsträckning	103	43
I liten utsträckning	68	28
I mycket liten utsträckning	17	7
Inte alls	8	3
Total	239	99

20. Skola: Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att det finns tydliga direktiv från verksamhetens chefer om att barns och ungas åsikter ska inhämtas inför beslut som berör barn och unga?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	47	20
I stor utsträckning	109	46
I liten utsträckning	65	27
I mycket liten utsträckning	12	5
Inte alls	5	2
Total	238	100

21. Samhällsplanering. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att personalen har kunskap om att samtala med barn eller att på andra sätt inhämta barns och ungas egna synpunkter?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	5	2
I stor utsträckning	55	24
I liten utsträckning	124	53
I mycket liten utsträckning	41	18
Inte alls	8	3
Total	233	100

21. Kultur och fritid. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att personalen har kunskap om att samtala med barn eller att på andra sätt inhämta barns och ungas egna synpunkter?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	61	25
I stor utsträckning	135	56
I liten utsträckning	36	15
I mycket liten utsträckning	6	2
Inte alls	2	1
Total	240	99

21. Socialtjänstens IFO. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att personalen har kunskap om att samtala med barn eller att på andra sätt inhämta barns och ungas egna synpunkter?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	100	43
I stor utsträckning	107	46
I liten utsträckning	26	11
I mycket liten utsträckning	2	1
Inte alls	0	0
Total	235	101

21. Förskola. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att personalen har kunskap om att samtala med barn eller att på andra sätt inhämta barns och ungas egna synpunkter?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	115	48
I stor utsträckning	105	44
I liten utsträckning	20	8
I mycket liten utsträckning	1	0
Inte alls	0	0
Total	241	100

21. Skola. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att personalen har kunskap om att samtala med barn eller att på andra sätt inhämta barns och ungas egna synpunkter?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	111	46
I stor utsträckning	109	45
I liten utsträckning	19	8
I mycket liten utsträckning	1	0
Inte alls	0	0
Total	240	99

22. Samhällsplanering. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att barn och unga har inflytande inom de delar av verksamheten som berör dem?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	1	0
I stor utsträckning	45	19
I liten utsträckning	130	56
I mycket liten utsträckning	51	22
Inte alls	7	3
Total	234	100

22. Kultur och fritid. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att barn och unga har inflytande inom de delar av verksamheten som berör dem?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	23	10
I stor utsträckning	138	57
I liten utsträckning	68	28
I mycket liten utsträckning	10	4
Inte alls	2	1
Total	241	100

22. Socialtjänstens IFO. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att barn och unga har inflytande inom de delar av verksamheten som berör dem?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	22	9
I stor utsträckning	108	46
I liten utsträckning	94	40
I mycket liten utsträckning	7	3
Inte alls	4	2
Total	235	100

22. Förskola. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att barn och unga har inflytande inom de delar av verksamheten som berör dem?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	22	9
I stor utsträckning	131	54
I liten utsträckning	83	34
I mycket liten utsträckning	5	2
Inte alls	0	0
Total	241	99

22. Skola. Om någon metod på fråga 15: I vilken utsträckning bedömer ni att barn och unga har inflytande inom de delar av verksamheten som berör dem?

	Antal	Procent
I mycket stor utsträckning	31	13
I stor utsträckning	144	60
I liten utsträckning	64	27
I mycket liten utsträckning	2	1
Inte alls	0	0
Total	241	101

23. Har kommunen under 2005-2007 genomfört utbildning på minst en halv dag om barnkonventionens genomförande? Flerval.

	Antal	Procent
Ja, för förtroendevalda	46	17
Ja, för chefer och högre tjänstemän	45	17
Ja, för andra personalkategorier	54	20
Nej	187	71
Antal kommuner (procentbas): 265		

24. Ingår barnkonventionen i kommunens introduktionsutbildningar? Flerval.

	Antal	Procent
Ja, för förtroendevalda	16	6
Ja, för chefer och högre tjänstemän	17	6
Ja, för andra personalkategorier	28	11
Nej	221	84
Antal kommuner (procentbas): 264		

25. Planerar kommunen under det närmaste året att genomföra en utbildning på minst en halv dag om barnkonventionens genomförande? Flerval.

	Antal	Procent
Ja, för förtroendevalda	45	17
Ja, för chefer och högre tjänstemän	42	16
Ja, för andra personalkategorier	36	14
Nej	192	74
Antal kommuner (procentbas): 261		

27. Förtroendevalda: Hur stor är kunskapen om barnkonventionen inom er kommun hos följande kategorier?

	Antal	Procent
Mycket stor	2	1
Ganska stor	85	33
Varken stor eller liten	135	52
Ganska liten	34	13
Mycket liten	5	2
Total	261	101

27. Chefer och högre tjänstemän: Hur stor är kunskapen om barnkonventionen inom er kommun hos följande kategorier?

	Antal	Procent
Mycket stor	7	3
Ganska stor	127	48
Varken stor eller liten	112	42
Ganska liten	16	6
Mycket liten	2	1
Total	264	100

27. Andra personalkategorier: Hur stor är kunskapen om barnkonventionen inom er kommun hos följande kategorier?

	Antal	Procent
Mycket stor	5	2
Ganska stor	95	36
Varken stor eller liten	141	53
Ganska liten	22	8
Mycket liten	2	1
Total	265	100

28. Föreläsning/seminarium om barnkonventionens innehåll: Om kommunen har tagit del av Barnombudsmannens insatser skulle vi vilja veta hur värdefulla de har varit för ert arbete med barnkonventionen.

	Antal	Procent
Mycket värdefullt	37	15
Ganska värdefullt	47	19
Mindre värdefullt	12	5
Inte alls värdefullt	0	0
Ej tagit del av	147	60
Total	243	99

28. Föreläsning/seminarium om hur man arbetar med barnkonventionen i praktiken: Om kommunen har tagit del av Barnombudsmannens insatser skulle vi vilja veta hur värdefulla de har varit för ert arbete med barnkonventionen.

	Antal	Procent
Mycket värdefullt	22	9
Ganska värdefullt	44	18
Mindre värdefullt	13	5
Inte alls värdefullt	1	0
Ej tagit del av	162	67
Total	242	99

28. Erfarenhetsutbyte anordnat av Barnombudsmannen: Om kommunen har tagit del av Barnombudsmannens insatser skulle vi vilja veta hur värdefulla de har varit för ert arbete med barnkonventionen.

	Antal	Procent
Mycket värdefullt	18	7
Ganska värdefullt	28	12
Mindre värdefullt	12	5
Inte alls värdefullt	1	0
Ej tagit del av	185	76
Total	244	100

28. Barnombudsmannens skriftliga material: Om kommunen har tagit del av Barnombudsmannens insatser skulle vi vilja veta hur värdefulla de har varit för ert arbete med barnkonventionen.

	Antal	Procent
Mycket värdefullt	52	21
Ganska värdefullt	96	40
Mindre värdefullt	17	7
Inte alls värdefullt	0	0
Ej tagit del av	80	33
Total	245	101

28. Barnombudsmannens lärande exempel på webben: Om kommunen har tagit del av Barnombudsmannens insatser skulle vi vilja veta hur värdefulla de har varit för ert arbete med barnkonventionen.

	Antal	Procent
Mycket värdefullt	27	11
Ganska värdefullt	61	25
Mindre värdefullt	17	7
Inte alls värdefullt	1	0
Ej tagit del av	137	56
Total	243	99

28. Rådgivning i arbetet med barnkonventionen: Om kommunen har tagit del av Barnombudsmannens insatser skulle vi vilja veta hur värdefulla de har varit för ert arbete med barnkonventionen.

	Antal	Procent
Mycket värdefullt	22	9
Ganska värdefullt	30	12
Mindre värdefullt	16	7
Inte alls värdefullt	0	0
Ej tagit del av	174	72
Total	242	100

28b. Har kommunen tagit del av annan insats från Barnombudsmannen än de som har angivits ovan?

	Antal	Procent
Ja, beskriv gärna insatsen	22	9
Nej	232	91
Total	254	100

28c. Om ja på fråga 28b: Hur värdefull har denna insats varit?

	Antal	Procent
Mycket värdefull	13	59
Ganska värdefull	5	23
Mindre värdefull	4	18
Inte alls värdefull	0	0
Total	22	100

30. Vilka av dessa insatser har kommunen behov av? Flerval.

	Antal	Procent
Föreläsning/seminarium om barnkonventionens innehåll	108	42
Kommunen har inte behov av dessa insatser	17	7
Föreläsning/seminarium om hur man arbetar med barnkonventionen i praktiken	163	63
Erfarenhetsutbyte anordnat av Barnombudsmannen	97	38
Barnombudsmannens skriftliga material	144	56
Barnombudsmannens lärande exempel på webben	125	48
Rådgivning i arbetet med barnkonventionen	101	39
Annat	16	6

Antal kommuner (procentbas): 259